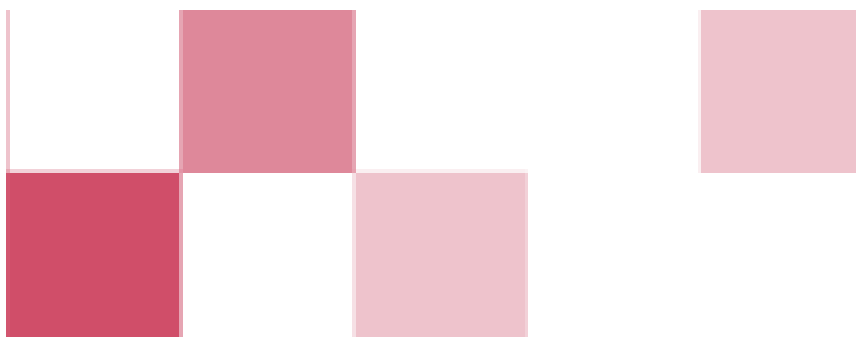

Actuació N°

7.2.3

L'accés de l'AMB als fons de la Política de Cohesió 2021-2027

Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona

**Treball realitzat per l'equip de l'Institut d'Estudis Regionals i
Metropolitans de Barcelona (IERMB).**

Director: Marc Martí-Costa

Autors/res: Roger Barres

Cerdanyola del Vallès, desembre de 2022 (revistat febrer 2023).

Sumari

Sumari	1
Introducció	2
Metodologia	3
Política de Cohesió	5
Política de Cohesió 2014-2020	5
Política de Cohesió 2021-2027	7
Plans i programes AMB	21
Plans d'inversions metropolitans	21
Plans estratègics i programes metropolitans	27
Anàlisi i estratègies de l'AMB per accedir a FEDER	31
Recomanacions finals	42

Introducció

El projecte de recerca ESPON METRO¹ (2021) va posar de manifest la necessitat d'alinejar millor els programes operatius amb les necessitats i les polítiques metropolitanes amb dos grans reptes: 1) reforçar la posició de l'AMB en el disseny dels programes operatius del període 2021-2027 perquè aquests connectin millor amb les prioritats metropolitanes i, 2) potenciar la governança en xarxa entre els diferents municipis metropolitanos i l'AMB per tal d'avançar en el desenvolupament sostenible aprofitant els programes d'enfocament urbà, combinant diferents tipus de fons europeus (especialment els FEDER i el FSE).

En el període 2014-2020 de la Política de Cohesió els municipis de la regió metropolitana de Barcelona van ser actius a l'hora de desenvolupar projectes finançats amb fons de la Unió Europea, especialment pel que fa als programes urbans com les estratègies DUSI, els programes URBAN o les Accions Urbanes Innovadores. Per la seva part, l'AMB també va ser una administració força activa en captar i gestionar fons, tant pel que fa als programes com URBACT, Interreg com, especialment, amb la gestió i impuls de programes metropolitanos cofinançats amb el Programa operatiu FEDER Catalunya, mitjançant el conveni signat amb la Generalitat de Catalunya.

Donada les experiències anteriors, en el període de programació que ara s'inicia (2021-2027) es vol donar impuls i reforçar la posició de l'AMB i connectar millor les diverses oportunitats de finançament que ofereix la Política de Cohesió amb les prioritats de les polítiques metropolitanes. En aquest sentit, aquest projecte té l'objectiu d'identificar els vincles entre els objectius dels principals plans metropolitanos (PREMET, PMMU, PDU, Pla Clima, plans d'inversions...) amb els objectius establerts en els diferents instruments de finançament europeu per al període 2021-2027, i particularment aquells amb un enfocament urbà.

L'informe s'estructura de la forma següent: en primer lloc presentem la metodologia emprada i les fonts d'informació que s'han utilitzat. Segon, de manera resumida es presenten les característiques principals de la Política de Cohesió 2014-2020 i s'entra en més detall en les característiques del període de programació vigent, amb un focus en els FEDER, els instruments de programació espanyol i català (POPE i POCAT), el FSE+, així com en els instruments de la Comissió Europea EUI i Interreg. A continuació, exposem breument una selecció dels principals plans i programes metropolitanos, diferenciant entre plans d'inversió i aquells de caràcter estratègic, i enfocant en els seus objectius, actuacions i potencial de cofinançament. En quart lloc, a partir de la revisió dels instruments de la Política de Cohesió i dels plans i programes metropolitanos, s'analitza l'accessibilitat de l'AMB i la relació dels objectius específics dels fons europeus amb els objectius i actuacions previstes en els plans metropolitanos i es presenten vies possibles d'accés als fons per part de l'AMB. Finalment es presenten una sèrie de recomanacions per maximitzar l'accés de l'AMB a la Política de Cohesió.

¹ ESPON METRO és un projecte de recerca europeu finançat pel programa ESPON i desenvolupat durant els anys 2020 i 2021 en el qual participa l'AMB i l'IERMB. El projecte analitza el paper de la Política de Cohesió (2014-2020) en la planificació i implementació de polítiques metropolitanes en 9 àrees metropolitanes europees. Podeu consultar els informes a: <https://www.espon.eu/metro>

Metodologia

Aquest informe s'ha basat en una revisió sistemàtica de tota la documentació i informació relativa tant a la Política de Cohesió i els diferents programes rellevants per al nostre cas, així com a plans i programes de l'AMB.

Respecte a la Política de Cohesió 2021-2027 i als diversos programes i instruments de finançament, en primer lloc s'han tingut en compte els documents reglamentaris de referència:

- **Reglament (UE) 2021/1057** del Parlament Europeu i del Consell, de 24 de juny de 2021, pel qual s'estableix el Fons Social Europeu Plus (FSE+) i es deroga el Reglament (UE) n. 1296/2013
- **Reglament (UE) 2021/1058** del Parlament Europeu i del Consell, de 24 de juny de 2021, relatiu al Fons Europeu de Desenvolupament Regional i al Fons de Cohesió
- **Reglament (UE) 2021/1059** del Parlament Europeu i del Consell, de 24 de juny de 2021, sobre disposicions específiques per a l'objectiu de cooperació territorial europea (Interreg) que rep suport del Fons de Desenvolupament Regional i dels instruments de finançament exterior
- **Reglament (UE) 2021/1060** del Parlament Europeu i del Consell, de 24 de juny de 2021, pel qual s'estableixen les disposicions comuns relatives al Fons Europeu de Desenvolupament Regional, al Fons Social Europeu Plus, al Fons de Cohesió, al Fons de Transició Justa i al Fons Europeu Marítim, de Pesca i d'Aqüicultura, així com les normes financeres per a aquests Fons i per al Fons d'Asil, Migració i Integració, el Fons de Seguretat Interior i l'Instrument de Suport Financer a la Gestió de Fronteres i la Política de Visats

En segon lloc, s'han revisat els documents de programació i portals institucionals, per a cada un dels fons i programes següents:

- Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER)
- Fons Social Europeu Plus (FSE+)
- Iniciativa Urbana Europea (*European Urban Initiative – EUI*)
- Programes Interreg emmarcats en el territori de l'AMB:
 - URBACT IV
 - POCTEFA
 - Euro-MED
 - SUDOE
 - Europa
 - NEXT MED

En el cas d'aquells fons i programes que despleguen estratègies de caràcter estatal o regional, s'ha analitzat la documentació i informació disponible per al nostre cas, en concret:

- Acord d'Associació d'Espanya
- Programa Pluriregional d'Espanya FEDER (POPE)
- Programa Operatiu FEDER de Catalunya (POCAT)
- Programa Operatiu FSE+ de Catalunya (PCAT+)

Per a cada un d'aquests programes (POPE, POCAT, EUI, Interreg) s'han recollit i analitzats les característiques operatives (distribució de recursos, criteris de selecció i d'accés, ràtios de finançament, condicions de beneficiaris, etc.), així com els objectius específics i actuacions als quals es destinen els fons.

Una segona via d'anàlisi ha sigut la dels plans i programes de l'AMB. A partir d'una selecció per part de l'IERMB i en consulta amb l'Àrea Internacional i de Cooperació de l'AMB s'ha revisat i

analitzat la documentació i informació relativa a, primer, els plans d'inversions metropolitanans, per tant que compten amb un pressupost aprovat i vigents en aquest mandat, en concret:

- Pla d'inversions de l'AMB (2020-2023)²
 - Pla de Sostenibilitat Ambiental (PSA)
 - Programa d'actuacions de cohesió territorial (PACTE)
 - Programa d'actuacions en paisatges naturals i urbans
- Altres programes d'inversió (Pla de suport a polítiques socials, Programa integral de barris per a la millora de rendes)

I en segon lloc, els plans estratègics i programes d'actuació vigents, en concret:

- Pla Metropolità de Mobilitat Urbana 2019-2014 (PMMU)
- Programa Metropolità de Prevenció i Gestió de Recursos i Residus Municipals 2019-2025 (PREMET25)
- Programa marc d'actuacions en energia i clima 2020-2023 (PMEC), en el marc del Pla Clima i Energia 2030
- Pla estratègic del cicle integral de l'aigua de l'àrea metropolitana de Barcelona 2050 (PECIA)

Per a cada un d'aquests plans i programes metropolitanans s'ha analitzat la documentació disponible als portals institucionals (documents de pla o programa, documents i dades de seguiment, etc.). Així com s'han realitzat algunes entrevistes i consultes amb persones responsables o amb coneixement expert respecte a aquests, tant de l'AMB com de l'IERMB: gerència de l'AMB, servei de prevenció i gestió de residus de l'AMB, àrea de mobilitat de l'IERMB, àrea de sostenibilitat urbana de l'IERMB. En concret, per a cada un dels plans s'ha fet la revisió dels objectius estratègics i actuacions previstes, així com del pressupost assignat (en el cas dels plans d'inversió) o previst (en el cas dels plans estratègics) per a cada una de les mesures.

Finalment, s'ha comparat la informació provinent d'ambdues vies (Política de Cohesió i plans de l'AMB) i s'han identificat objectius i actuacions coincidents per identificar el potencial que té la Política de Cohesió del període 2021-2027 per l'impuls de les polítiques i estratègies metropolitananes.

² Per la naturalesa de la inversió, el Programa d'actuacions de millora urbana i social (PAMUS) no s'ha inclòs en l'anàlisi.

Política de Cohesió

Política de Cohesió 2014-2020

En el període anterior (2014-2020) Espanya va gestionar 22 programes operatius amb cofinançament del FEDER (un per a cadascuna de les 19 regions, més 3 programes nacionals) i 23 programes operatius amb cofinançament del FSE (un per a cadascuna de les 19 regions, més 4 programes estatals).

L'Acord d'Associació exposava les prioritats d'inversió del període, en base als 11 objectius temàtics identificats en els reglaments:

1. Potenciar la investigació, el desenvolupament tecnològic i la innovació
2. Millorar l'ús i la qualitat de les tecnologies de la informació i de les comunicacions
3. Millorar la competitivitat de les pimes, del sector agrícola (FEADER) i del sector de la pesca i l'aqüicultura (FEMP)
4. Afavorir el pas a una economia baixa en carboni a tots els sectors
5. Promoure l'adaptació al canvi climàtic i la prevenció i la gestió de riscos
6. Protegir el medi ambient i promoure l'eficiència dels recursos
7. Promoure el transport sostenible
8. Promoure la feina i afavorir la mobilitat laboral
9. Promoure la inclusió social i lluitar contra la pobresa
10. Invertir en educació, el desenvolupament de les capacitats i l'aprenentatge permanent
11. Millorar la capacitat institucional i l'eficiència de l'administració pública

El total de fons en aquell període sumaven 28.600 milions d'euros, dels quals 11.000 milions es van destinar a regions més desenvolupades. En el període 2014-2020 el co-finançament en les regions més desenvolupades pujava al 50% de la inversió (IVA exclòs en el cas de les inversions realitzades en el marc del Programa Operatiu de Catalunya).

Taula 1. Tipologia regions Espanya, Política de Cohesió 2014-2020

Tipologia regions	Comunitats i ciutats autònomes
Regions més desenvolupades	Aragó, Astúries, Balears, Cantàbria, Castella i Lleó, Catalunya, Ceuta, Comunitat Valenciana, Galícia, La Rioja, Madrid, Navarra, País Basc
Regions en transició	Andalusia, Canàries, Castella - La Manxa, Melilla i Múrcia
Regions menys desenvolupades	Extremadura

El Programa Pluriregional (POPE) en aquest període arribava als 10.000 milions d'euros, dels quals gairebé 4.000 milions destinats a regions més desenvolupades, amb un enfocament en les prioritats 1 (potenciar la investigació), 2 (TIC), 3 (competitivitat pimes), 4 (economia baixa en carboni), 6 (medi ambient i eficiència dels recursos) i 7 (transport sostenible).

A més, s'inclouïa una prioritat addicional, l'eix urbà, que comptava amb 1.300 milions d'euros, dels quals 457 milions anaven destinats a regions més desenvolupades. Respecte a aquest eix urbà, es preveia, d'una banda, la possibilitat que àrees urbanes formades per un o més municipis amb almenys 20.000 habitants poguessin desenvolupar Estratègies de desenvolupament urbà sostenible i integrat (EDUSI) en els àmbits temàtics 2 (TIC), 4 (economia baixa en carboni), 6 (medi ambient i eficiència dels recursos) i 9 (inclusió social i lluita contra la pobresa). Una part de

la dotació de l'eix 4 (referent a la transició a una economia baixa en carboni) es destinava a projectes singulars en l'economia baixa en carboni a nivell local gestionats per l'IDAE.

Finalment, les actuacions de l'eix urbà es coordinaven a través de la *Red de Iniciativas Urbanas* (RIU), com a espais d'intercanvi d'experiències i suport, format pels òrgans estatals i autonòmics responsables de la política de cohesió i polítiques urbanes, la Federació de Municipis i Províncies, representants dels ajuntaments amb una participació significativa en la gestió dels fons europeus³, i també altres agències i ens com l'IDAE, com a gestor dels projectes singulars en economia baixa en carboni, o Red.es, encarregat de la gestió dels ajuts que s'atorgaran en l'àmbit de les *smart cities*.

Respecte el Programa Regional de Catalunya, per a aquest període comptava amb 835 milions d'euros, i en l'àmbit local es van preveure els Projectes d'especialització i competitivitat territorials (PECT), i convocatòries sectorials en els eixos 4 (economia baixa en carboni) i 6 (medi ambient i eficiència dels recursos) i també a través d'una convocatòria sectorial vinculada a infraestructures ciclables (carrils bici). En el marc del mateix Programa es va signar el conveni Generalitat-AMB amb una pre-assignació financera de 30 milions d'euros de fons FEDER per al desenvolupament d'actuacions dins dels eixos prioritaris 2 (TIC), 4 (economia baixa en carboni) i 6 (conservació del medi ambient i eficiència dels recursos). Per la seva banda, l'ajuntament de Barcelona també va signar un conveni de característiques similars, amb una pre-assignació inicial de 40 milions d'euros.

L'accés a fons FEDER per part d'entitats urbanes i municipis també es va poder donar a través dels programes de cooperació i innovació Interreg, incloent el programa URBACT III, i els municipis mitjançant les Iniciatives Urbanes Innovadores (UIA). I respecte al FSE, la seva vinculació amb l'eix urbà va ser menor, majoritàriament gestionat a nivell estatal i autonòmic, en el cas de Catalunya mitjançant les convocatòries del SOC.

En resum, en el període 2014-2020, els instruments més rellevants que es podien aplicar en l'àmbit metropolità van ser l'Acord Generalitat-AMB, l'Acord Generalitat-Barcelona, les convocatòries a municipis des del POCAT, els Projectes Singulars d'Economia Baixa Carboni gestionats per l'IDAE, les Estratègies Integrades de Desenvolupament Urbà Sostenible del POPE, i les Accions Urbanes Innovadores, Interreg i URBACT.

Per a l'AMB els fons accessibles més rellevants van ser, principalment, el conveni Generalitat-AMB, els programes de cooperació i innovació urbana (UIA, Interreg, URBACT) i algunes convocatòries en el marc del POPE (IDAE).

A partir d'aquí, sumat a l'anàlisi de les tipologies de projectes i la seva distribució en el territori, ESPON METRO (2021) identifica un seguit de conclusions i recomanacions.

- En referència a la Política de Cohesió, no s'identificaven objectius metropolitans específics i la política urbana europea té bàsicament una dimensió local. Tanmateix, hi havia molts instruments de finançament FEDER (Interreg, URBACT, UIA i EDUSI) per a municipis grans i mitjans finançats, i molts ajuntaments metropolitans se'n van beneficiar. Així, els projectes desenvolupats a l'àrea metropolitana van tenir principalment una dimensió local i es va donar molt poca cooperació entre municipis metropolitans.
- En el marc estatal no es va tenir en compte l'AMB en el disseny i seguiment de la programació dels fons europeus. La manca d'altres àrees metropolitanes institucionalitzades a l'Estat podria dificultar el seu reconeixement en l'arquitectura institucional. En canvi, l'acord Generalitat-AMB signat l'any 2017 es considera una fita important pel reconeixement

³ En el cas de l'àrea metropolitana de Barcelona, els municipis implicats en alguns d'aquests instruments eren Barcelona, Santa Coloma de Gramenet, Sant Boi de Llobregat, Gavà, Viladecans, Badalona, Esplugues de Llobregat i l'Hospitalet de Llobregat, i Sabadell, Mataró, Mollet del Vallès, Vilafranca del Penedès i Vilanova i la Geltrú de la regió metropolitana.

institucional de l'AMB com a autoritat metropolitana i representa una primera experiència d'un esquema de col·laboració entre la Generalitat de Catalunya i l'Àrea Metropolitana de Barcelona en la implantació del Política de Cohesió de la UE, que a l'hora va permetre enfortir projectes metropolitans en mobilitat sostenible, eficiència energètica i infraestructura verda, entre d'altres.

- En aquest sentit, un dels principals reptes que es detectaven era tenir un paper més rellevant en la Política de Cohesió 2021-2027 amb la reedició de l'acord Generalitat-AMB o similars, i reduir la complexitat administrativa i financera. A més, es reclamava un paper més (pro)actiu de l'AMB en el disseny i implementació de projectes en els programes operatius 2021-2027, fomentant la col·laboració amb els municipis metropolitans, o fins i tot la regió metropolitana.
- Malgrat això, la distribució de les inversions en l'entorn metropolità, tant de l'àrea com de la regió, tenien marge per millorar el valor afegit metropolità des de la intervenció local. D'una banda, la distribució uniforme de les intervencions entre tots els municipis metropolitans no garantia el caràcter metropolità del projecte. En canvi, una prioritització de projectes i intervencions en infraestructures metropolitanes i/o vinculades a plans metropolitans podia reforçar el rol metropolità de les inversions. Per altra banda, no hi havia objectius explícits per a la regió metropolitana, i els projectes que s'hi desenvolupaven depenien principalment de l'experiència i les capacitats dels recursos humans i econòmics dels ajuntaments i del compromís polític local.
- Així, entre les recomanacions identificades a l'ESPON METRO es posava especial èmfasi en la necessitat de desenvolupar instruments i estratègies de planificació integrals i transversals, i integrar millor els plans i les inversions per tal de facilitar-ne la vinculació amb els futurs programes operatius de la Política de Cohesió de la UE. També prioritzar, per al període 2021-2027, projectes relacionats amb la implantació o millora d'infraestructures (verdes) metropolitanes i vinculats amb plans estratègics o explorar altres programes en l'àmbit de la cohesió social i econòmica, així com millorar la vinculació entre els objectius de la Política de Cohesió i els plans i programes metropolitans, així com una millor alineació entre plans metropolitans, tant els de caràcter estratègic, els plans d'inversions i de mandat (PAM).
- Finalment, s'anima a explorar en el nou període de programació instruments per desenvolupar la xarxa de governança metropolitana, per exemple amb instruments com les ITI, per donar suport a les actuacions integrades en zones urbanes amb la integració de fons diversos (FEDER i FSE+), incentius perquè les administracions locals desenvolupin polítiques a escala metropolitana, o també iniciatives en l'escala de la regió metropolitana en col·laboració amb governs locals de la RMB o altres agents que tinguin aquesta perspectiva regional (p. ex. PEMB).

Política de Cohesió 2021-2027

Durant el període 2021-2027, els fons de la UE destinats a la Política de Cohesió sumen 392.000 milions d'euros⁴. Així, conjuntament al cofinançament de cada Estat, es disposarà del voltant de mig bilió d'euros per finançar els programes al conjunt de la Unió.

La Política de Cohesió es desplega a través de quatre fons específics:

- El Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER), per invertir en el desenvolupament social i econòmic de les regions i ciutats de la UE.

⁴ Per a informació detallada de la distribució dels fons en aquest període podeu consultar: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/stories/s/2021-2027-EU-allocations-available-for-programming/2w8s-ci3y/>

- El Fons de Cohesió (FC), per invertir en medi ambient i transport als països menys desenvolupats de la UE.
- El Fons Social Europeu Plus (FSE+), per donar suport a l'ocupació i la inclusió social.
- El Fons de Transició Justa (JTF) per donar suport a les regions més afectades per la transició cap a la neutralitat climàtica.

Respecte als fons de la Política de Cohesió, per al cas que ens ocupa, els més rellevants són els següents: FEDER, i els programes vinculats a FEDER com els Interreg i la Iniciativa Urbana Europea (EUI), i el FSE+. Altres fons com els Fons de Cohesió o el Fons de Transició Justa, per la seva naturalesa territorial i enfocament no són accessibles a Catalunya i, per tant, queden fora d'aquesta anàlisi.

En particular, els fons del FEDER i del FSE+, que són als quals poden accedir les institucions i actors a Catalunya, s'assignen a tres categories de regions (menys desenvolupades, més desenvolupades, o en transició), essent Catalunya considerada com a regió més desenvolupada. En l'àmbit espanyol podem s'observa una important reducció del nombre de comunitats autònomes en aquesta categoria respecte al període anterior (veure taula 2). Un altre element de canvi respecte al període anterior és que, en aquesta ocasió, a les **regions més desenvolupades els hi correspon una taxa de cofinançament europeu del 40%** (respecte al 50% del període anterior).

Taula 2. Tipologia regions Espanya, comparació períodes

Tipologia regions	2014-2020	2021-2027
Regions més desenvolupades	Aragó, Astúries, Balears, Cantàbria, Castella i Lleó, Catalunya, Ceuta, Comunitat Valenciana, Galícia, La Rioja, Comunitat de Madrid, Navarra, País Basc	Aragó, Comunitat de Madrid, Catalunya, Navarra i País Basc
Regions en transició	Andalusia, Canàries, Castella - La Manxa, Melilla i Múrcia	Canàries, Cantabria, Castella i Lleó, Comunitat Valenciana, Galícia, Illes Balears, La Rioja, Astúries, Múrcia
Regions menys desenvolupades	Extremadura	Andalusia, Castella - La Manxa, Ceuta, Extremadura, Melilla

Els objectius o prioritats polítiques per a aquest període són 5:

1. Una Europa més competitiva i intel·ligent.
2. Una Europa més verda en transició cap a una economia neutra en carboni.
3. Una Europa més connectada millorant la mobilitat i les xarxes digitals.
4. Una Europa més social i inclusiva.
5. Una Europa més propera als ciutadans per fomentar el desenvolupament territorial integrat i el desenvolupament urbà sostenible.

A més, cada una de les prioritats polítiques es desglossa en àmbits d'intervenció (o objectius específics, OE). Podeu consultar la llista completa en l'Annex 1 del Reglament (UE) 2021/1060. Cada fons es concentrarà i prioritzarà objectis concrets. Així, el fons FEDER prioritza els objectius 1 (Europa més competitiva i intel·ligent) i 2 (Europa més verda en transició cap a una economia neutra en carboni). Totes les regions i estats membres concentraran almenys el 30% de la seva assignació a la prioritat 2 i concretament les regions més desenvolupades dedicaran almenys el 85% de la seva assignació a les prioritats 1 i 2.

A més s'ha introduït l'objectiu 5 com a compromís reforçat amb el desenvolupament territorial integrat i per fomentar el desenvolupament urbà sostenible. En aquest sentit, un mínim del 8% dels recursos del FEDER de cada Estat membre s'han d'invertir en prioritats i projectes d'àmbit urbà, basats en les seves estratègies de desenvolupament urbà sostenible (en contrast amb el

període anterior que era un 5%). El FSE+ prioritza l'objectiu 4 (Europa més social i inclusiva). A més, els programes Interreg tenen dos prioritats addicionals:

6. Una millora governança en la cooperació.
7. Una Europa més segura.

Acord d'Associació d'Espanya 2021-2027

El novembre del 2022 es va aprovar per part de la Comissió Europea l'Acord d'Associació que recull les grans línies d'actuació i les prioritats d'inversió del FEDER i del FSE+, entre altres.

Per aquest període el total de l'assignació per a l'estat espanyol puja fins als 36.682 milions d'euros, essent el tercer beneficiari més gran del període 2021-2027. D'aquests, 23.397 milions d'euros van destinats a FEDER i 11.296 milions de l'FSE+.

Aquesta inversió s'organitza al voltant de les cinc prioritats polítiques, concentrant-se FEDER en els objectius 1 (35%) i 2 (38%), i FSE+ en l'objectiu 4. L'objectiu polític 5, que contempla el finançament europeu per a actuacions d'inversió integrada de desenvolupament urbà (així com també el no urbà), se situa en els 2.000 milions d'euros (8,5%). En el quadre següent es pot veure un resum de la distribució dels recursos:

Taula 3. Acord d'Associació d'Espanya 2021-2027

(Millones de euros)						
OBJETIVO	FEDER	FSE+	FEMPA	FTJ	TOTAL	%
OP1: UE más competitiva y más inteligente	8.289				8.289	23%
OP2: UE más verde	8.944		953		9.897	27%
OP3: UE más conectada	1.230				1.230	3%
OP4: UE más social e integradora	1.604	10.697			12.301	34%
OP5: UE más próxima a sus ciudadanos	2.043		104		2.147	6%
Regiones ultraperiféricas	486	159			645	2%
Transición Justa				835	835	2%
Asistencia Técnica	801	440	63	33	1.338	4%
TOTAL	23.397	11.296	1.120	869	36.682	100%

Font: IERMB a partir de POPE i POCAT.

FEDER i FSE+

El Fons Europeu de Desenvolupament Regional és el principal instrument de finançament regional i, per tant, una de les prioritats a l'hora d'accedir a fons europeus per part de les administracions autonòmiques i locals.

Com hem vist en el cas d'Espanya, per a aquest període 2021-2027, corresponen 23.397 milions d'euros per a FEDER que es distribuïran en 19 Programes Regionals (un per cada Comunitat Autònoma i Ciutat Autònoma) i un Programa Pluriregional (POPE), que servirà com a instrument principal de planificació de les actuacions de l'Administració General de l'Estat.

El Reglament propi de FEDER (2021/1058, art. 4) estableix les condicions de concentració temàtica per a les diverses regions. En concret, per al cas que ens ocupa estableix que a les regions més desenvolupades s'han de dedicar, com a mínim, el 85 % dels recursos FEDER a l'objectiu polític 1 (Europa més intel·ligent i competitiva) i a l'objectiu polític 2 (Europa més verda), i, com a mínim, el 30 % a l'objectiu polític 2 (Europa més verda). Per tant, per al cas de Catalunya, les actuacions finançades amb FEDER es concentraran al voltant d'accions vinculades a la competitivitat i digitalització i a la transició verda. A més, estableix que un 8% dels fons a nivell nacional han de dirigir-se a recolzar el desenvolupament urbà sostenible (art. 11) basades en un nou instruments: les **estratègies territorials integrades** (veure següent apartat).

Els programes FEDER corresponents directament a Espanya i que poden afectar a la inversió a Catalunya i l'àrea metropolitana són dos:

- **Programa Pluri-regional d'Espanya (POPE):** correspon un total de 11.865,8 milions (respecte al 10.000 milions del període anterior), un 10% dels quals van destinats a les regions més desenvolupades i amb una afectació temàtica en 5 objectius, 8 prioritats i 16 objectius específics (veure taula 5).
- **Programa Operatiu de Catalunya (POCAT):** correspon un total de 840,5 milions d'euros (respecte als 800 milions del període anterior) amb una afectació en 4 objectius, 5 prioritats i 12 objectius específics (veure taula 6).

A continuació també podem observar de manera comparada quins objectius específics previstos per a FEDER s'han seleccionat per a cada un dels programes:

Taula 4. Objectius específics POPE i POCAT

Objectiu	Objectius específics	POPE	POCAT
1. Europa més competitiva i intel·ligent	OE1.1 Investigació i innovació		
	OE1.2 Digitalització		
	OE1.3 PIMES		
	OE1.4 Especialització intel·ligent, transició industrial i emprenedoria		
	OE1.5 Connectivitat digital		
2. Europa més verda	OE2.1 Eficiència energètica		
	OE2.2 Energies renovables		
	OE2.3 Sistemes energia intel·ligents		
	OE2.4 Canvi climàtic i prevenció del risc de catàstrofes		
	OE2.5 Accés a l'aigua		
	OE2.6 Economia Circular		
	OE2.7 Protecció i conservació de la naturalesa		
	OE2.8 Mobilitat urbana sostenible		
3. Europa més connectada	OE3.1 Xarxa Transeuropea de Transport (TEN-T)		
	OE3.2 Mobilitat sostenible, incloent la TEN- T i mobilitat transfronterera		
4. Europa més social i inclusiva	OE4.1 Inclusió en el mercat laboral		
	OE4.2 Accés igualitari a educació i formació		
	OE4.3 Inclusió socioeconòmica a través d'actuacions integrades		
	OE4.4 Integració socioeconòmica de migrants		
	OE4.5 Igualtat d'accés a l'assistència sanitària		
	OE4.6 Reforç del paper de la cultura i turisme sostenible		
5. Europa més propera als ciutadans	OE5.1 Desenvolupament integrat àrees urbanes		
	OE5.2 Desenvolupament integrat àrees no urbanes		

Font: IERMB a partir de POPE i POCAT.

Taula 5. Objectius POPE FEDER

Objectiu	Prioritat	Objectius específics
1. Europa més competitiva i intel·ligent	P1A. Transició digital i intel·ligent	<p>OE1.1. Desenvolupar i millorar de les capacitats de recerca i innovació i la implantació de tecnologies avançades.</p> <p>OE1.2. Aprofitar els avantatges que ofereix la digitalització als ciutadans, les empreses, les organitzacions d'investigació i les AAPP</p> <p>OE1.3. Reforçar el creixement sostenible i la competitivitat de les pimes i la creació d'ocupació en aquestes, també mitjançant inversions productives.</p>
	P1B. Connectivitat digital	OE1.5. Millorar la connectivitat digital
2. Europa més verda	P2A. Transició verda	OE2.1. Fomentar l'eficiència energètica y la reducció de les emissions de gas d'efecte hivernacle
		OE2.2. Potenciar les energies renovables de conformitat amb la Directiva (UE) 2018/2001 [1] sobre energies renovables, inclosos els criteris de sostenibilitat que s'hi estableixen
		OE2.4. Afavorir l'adaptació al canvi climàtic i la prevenció del risc de catàstrofes, així com la resiliència, tenint en compte els enfocaments basats en els ecosistemes
	P2B. Mobilitat urbana	OE2.5. Fomentar l'accés a l'aigua i una gestió hídrica sostenible
		OE2.7. Incrementar la protecció i la conservació de la naturalesa, la biodiversitat i les infraestructures ecològiques (infraestructures verdes), també a les zones urbanes, i la reducció de tota forma de contaminació.
		OE2.8. Fomentar la mobilitat urbana multimodal sostenible, com a part de la transició cap a una economia amb zero emissions netes de carboni.
P2C. Territoris urbans més verds	OE2.1. Fomentar l'eficiència energètica y la reducció de les emissions de gas d'efecte hivernacle	
	OE2.2. Potenciar les energies renovables de conformitat amb la Directiva (UE) 2018/2001 sobre energies renovables, inclosos els criteris de sostenibilitat que s'hi estableixen	
	OE2.4. Afavorir l'adaptació al canvi climàtic i la prevenció del risc de catàstrofes, així com la resiliència, tenint en compte els enfocaments basats en els ecosistemes	
	OE2.5. Promoure l'accés a l'aigua i una gestió hídrica sostenible	
		OE2.6. Afavorir la transició cap a una econòmica circular i eficient en l'ús dels recursos
		OE2.7. Incrementar la protecció i la conservació de la naturalesa, la biodiversitat i les infraestructures verdes, també en les zones urbanes, i reduir tota forma de contaminació
3. Europa més connectada	P3A. Mobilitat	OE3.1 Desenvolupar una Xarxa Transeuropea de Transport resistent al canvi climàtic, intel·ligent, segura, sostenible i intermodal
4. Europa més social i inclusiva	P4A. Transformació social	OE4.2. Afavorir l'accés igualitari a serveis inclusius i de qualitat en l'àmbit de l'educació, la formació i l'aprenentatge permanent mitjançant el desenvolupament d'infraestructures accessibles, cosa que inclou el foment de la resiliència de l'educació i la formació en línia i a distància
		OE4.5. Vetllar per la igualtat d'accés a l'assistència sanitària, reforçant la resiliència dels sistemes sanitaris, inclosa l'atenció primària, i fomentant la transició de l'assistència institucional a l'assistència als àmbits familiar i local.
5. Europa més propera als ciutadans	P5A. Integració territorial i local	OE5.1. Promoure un desenvolupament social, econòmic i mediambiental integrat i inclusiu, la cultura el patrimoni natural, el turisme sostenible i la seguretat en les zones urbanes
		OE5.2. Promoure un desenvolupament social, econòmic i mediambiental integrat i inclusiu, la cultura el patrimoni natural, el turisme sostenible i la seguretat en les zones no urbanes

Font: IERMB a partir de POPE.

Taula 6. Objectius POCAT FEDER

Objectius	Prioritat	Objectius específics
1. Europa més competitiva i intel·ligent	P1A. Transició digital i intel·ligent	OE1.1. Desenvolupar i millorar les capacitats de recerca i innovació i la implantació de tecnologies avançades.
		OE1.2. Aprofitar els avantatges que ofereix la digitalització als ciutadans, les empreses, les organitzacions d'investigació i les AAPP
		OE1.3. Reforçar el creixement sostenible i la competitivitat de les pimes i la creació d'ocupació en aquestes, també mitjançant inversions productives.
2. Europa més verda	P2A. Transició verda	OE2.1. Fomentar l'eficiència energètica y la reducció de les emissions de gas d'efecte hivernacle
		OE2.2. Potenciar les energies renovables de conformitat amb la Directiva (UE) 2018/2001 sobre energies renovables, inclosos els criteris de sostenibilitat que s'hi estableixen
		OE2.4. Afavorir l'adaptació al canvi climàtic i la prevenció del risc de catàstrofes, així com la resiliència, tenint en compte els enfocaments basats en els ecosistemes
		OE2.5. Promoure l'accés a l'aigua i una gestió hídrica sostenible
	OE2.7. Fomentar la protecció i la conservació de la naturalesa, la biodiversitat i les infraestructures ecològiques (infraestructures verdes), també a les zones urbanes, i la reducció de tota forma de contaminació.	
	P2B. Mobilitat urbana	OE2.8. Fomentar la mobilitat urbana multimodal sostenible, com a part de la transició cap a una economia amb zero emissions netes de carboni
4. Europa més social i inclusiva	P4A. Transformació social	OE4.3. Fomentar la inclusió socioeconòmica de les comunitats marginades, les famílies amb baixos ingressos i els col·lectius menys afavorits, entre els quals hi ha les persones amb necessitats especials, a través d'actuacions integrades que incloguin l'habitatge i els serveis socials.
		OE4.5. Vetllar per la igualtat d'accés a l'assistència sanitària, reforçant la resiliència dels sistemes sanitaris, inclosa l'atenció primària, i fomentant la transició de l'assistència institucional a l'assistència als àmbits familiar i local.
5. Europa més propera als ciutadans	P5A. Integració territorial i local	OE5.2. Promoure un desenvolupament social, econòmic i mediambiental integrat i inclusiu, la cultura el patrimoni natural, el turisme sostenible i la seguretat en les zones no urbanes

Font: IERMB a partir de POCAT.

En el cas del FSE+ a Espanya es destinen un total de 11.296 milions que es repartiran en 19 programes regionals (un per Comunitat Autònoma i Ciutats Autònomes) i 4 programes pluriregionals enfocats a: ocupació, formació professional i educació; ocupació jove; inclusió i lluita contra la pobresa i la pobresa infantil; i privació material⁵.

D'aquests, 401 milions van destinats al programa operatiu de Catalunya (PCAT+). En aquest període la concentració temàtica es situa en: mínim 25% a inclusió social; 12,5% a ocupació juvenil; 5% a garantia infantil; i 3% a privació material. Igualment, a Catalunya li correspon una taxa de cofinançament del 40%. Tot i això, alguns àmbits d'actuació (com innovació social o privació material), poden tenir taxes de cofinançament superiors (del 95% i del 90%, respectivament). Dels 11 objectius específics que fixa el Reglament (2021/1057, art. 4) el PCAT+ selecciona en 6, ordenats en les següents prioritats: ocupació, inclusió social, educació i formació, ocupació jove, accions socials innovadores i garantia infantil (veure taula 7).

Finalment, i com en el període anterior, el principal òrgan de gestió a Catalunya és el Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC), tot i que en menor mesura també hi ha altres departament i organismes de la Generalitat beneficiaris (departament d'Empresa i Treball, Justícia, Igualtat i Feminismes, Educació, Drets Socials, CIRE i AGAUR).

⁵ Dels 4 programes pluriregionals en el moment d'elaboració d'aquest informe encara no es compta amb el document de programació.

Taula 7. Prioritats i objectius PCAT+

Prioritats	Objectius específics	Accions
P1. Ocupació, adaptabilitat, emprenedoria i economia social	ESO4.1 (a) Millorar l'accés a l'ocupació i a mesures d'activació de tots els demandants d'ocupació en particular per a les persones joves, en especial mitjançant l'aplicació de la Garantia Juvenil, per als aturats de llarga durada i els col·lectius menys afavorits al mercat laboral, i per a persones inactives, així com mitjançant el foment de l'ocupació per compte propi i l'economia social.	<ul style="list-style-type: none"> • Treball i formació per a persones desocupades, en especial les de major dificultat d'accés a l'ocupació (ESAL) • Subvencions per a la contractació laboral de persones en situació de vulnerabilitat • Incentius a la contractació de treballadors del sector industrial afectats pel tancament i/o deslocalització empresarial • Accions d'orientació professional (<i>Pla ReincorporaT</i>) • Espais de cerca de feina • Formació per a l'ocupació de persones prioritàriemnt desocupades (CIFO) • Formació per a l'ocupació de persones internes en centres penitenciaris (CIRE) • Programa d'emprenedoria (PRIMER)
	ESO4.3 © Promoure una participació equilibrada de gènere en el mercat de treball, unes condicions de treball equitatives i una millora de l'equilibri entre la vida laboral i la familiar [...]	<ul style="list-style-type: none"> • Accions formatives de foment a la igualtat de dones i homes en l'ocupació, les cures i els usos del temps • Subvencions per l'elaboració de plans d'igualtat
P2. Inclusió social i lluita contra la pobresa	ESO4.8 (h) Fomentar la inclusió activa a l'objecte de promoure la igualtat d'oportunitats, la no discriminació i la participació activa i millorar l'ocupabilitat, en particular pels grups desfavorits.	<ul style="list-style-type: none"> • Formació i ocupació per a persones migrades (ACOL) • Formació i ocupació per a joves tutelats • Itineraris integrats per a persones amb discapacitat (SIOAS) • Itineraris d'inserció per a persones receptores de RGC i IMV (MAIS) • Itineraris d'inserció laboral per a població romaní • Suport a empreses d'inserció per a la contractació de col·lectius en risc d'exclusió • Centres especials de treball (CET)
	ESO4.12 (l) Promoure la integració social de les persones en risc de pobresa o exclusió social, incloses les persones més desfavorides i la població infantil.	<ul style="list-style-type: none"> • Itineraris de reinserció d'intern de centres penitenciaris
P3. Educació i formació	ESO4.5 (e) Millorar la qualitat, inclusivitat, eficàcia i pertinença per al mercat laboral dels sistemes d'educació i formació [...]	<ul style="list-style-type: none"> • Programa de residència inicial docent (SENSEI consolidació)
	ESO4.6 (f) Promoure la igualtat d'accés a una educació i una formació de qualitat i inclusives i la seva culminació, en particular per als grups desfavorits, des de l'educació infantil i les cures de la primera infància, tot passant per l'educació i la formació generals i professionals, fins a l'educació superior, així com l'educació i l'aprenentatge de les persones adultes, tot facilitant també la mobilitat per l'aprenentatge per a tothom i l'accessibilitat de les persones amb discapacitat.	<ul style="list-style-type: none"> • Orientadors de centres de formació professional • Tècnics d'integració social i educadors socials • Ajudes (Joan Oró) a la contractació de personal investigador predoctoral en formació • Suport a departament i unitat d'investigació universitàries per a la contractació de personal investigador predoctoral en formació
P5. Ocupació jove	ESO4.1 (a) [...]	<ul style="list-style-type: none"> • Ajudes a l'autoocupació de joves • Foment de la contractació de joves • Atenció i assessorament a joves desocupats i que han abandonat el sistema educatiu prematurament • Pràctiques professional per a joves vulnerables (ALMA) • Pràctiques professionals per a joves amb nivell formatiu baix (TLN Mobilicat)
	ESO4.6 (f) [...]	<ul style="list-style-type: none"> • Programa Noves Oportunitats
P6. Accions socials innovadores	ESO4.5 (e) [...]	<ul style="list-style-type: none"> • Programa de Residència Inicial docent (SENSEI pilot)
P7. Garantia infantil	ESO4.12 (l) [...]	<ul style="list-style-type: none"> • Serveis especialitzats d'Atenció a la Infància i a l'Adolescència

Font: IERMB a partir de PCAT+.

Estratègies territorials integrades

Com hem vist, la Política de Cohesió en el període 2021-2027 preveu la figura de les Estratègies Territorials Integrades a l'hora de desplegar projectes de desenvolupament urbà i accedir a fons FEDER.

En la normativa que regula la Política de Cohesió, la referència a les Estratègies Territorials Integrades apareix en el Reglament (UE) 2021/1058 relatiu al FEDER i Fons de Cohesió, en els articles 9 i 11:

Art. 9. Desarrollo territorial integrado

2) Los Estados miembros aplicarán un desarrollo territorial integrado, con el apoyo del FEDER, **exclusivamente a través de las modalidades a que se refiere el artículo 28 del Reglamento (UE) 2021/1060.**

Art. 11. Desarrollo urbano sostenible

1) A fin de afrontar los retos económicos, medioambientales, climáticos, demográficos y sociales, **el FEDER apoyará un desarrollo territorial integrado basado en estrategias territoriales o estrategias locales participativas de desarrollo de conformidad con los artículos 29 o 32 del Reglamento (UE) 2021/1060.**

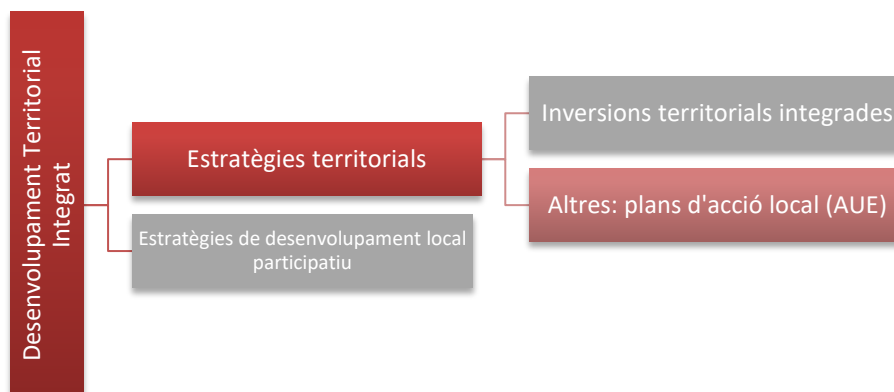
Però sobretot en el Reglament (UE) 2021/1060 de disposicions comuns del FEDER, FSE+, FTJ en el qual es fa referència a les diverses modalitats d'Estratègies (art. 28) i els elements i característiques de cada una d'aquestes modalitats (arts. 29-33). Respecte a les modalitats n'identifica 3: les inversions territorials integrades, les estratègies de desenvolupament local participatiu, i altres instruments que hagi desenvolupat cada Estat.

Art. 28. Desarrollo territorial integrado

1) Cuando un Estado miembro apoye el desarrollo territorial integrado, **lo hará a través de estrategias de desarrollo territorial o local con arreglo a cualquiera de las siguientes modalidades:**

- a) inversiones territoriales integradas;
- b) desarrollo local participativo, u
- c) otro instrumento territorial de apoyo a iniciativas concebidas por el Estado miembro

En el cas del POPE s'estableix que **la fórmula escollida serà la c) altres instruments que hagi desenvolupat de cada Estat**. Concretament en el POPE s'estableix que "todas las actuaciones se desarrollarán en el marco de estrategias de los municipios elegibles dentro del objetivo político 5, de conformidad con el artículo 28 del Reglamento (UE) 2021/1060, que en el caso de España se concretarán en la modalidad c) "otro instrumento territorial de apoyo a iniciativas concebidas por el Estado miembro".

En la modalitat del POPE es tindran en compte els **plans d'acció local i agendes urbanes que es realitzant sota el marc de l'Agenda Urbana Espanyola⁶ (AUE)**. En el cas del POCAT,

⁶ <https://www.aue.gob.es/>

finalment ha caigut l'objectiu específic 5.1 referent a àrees urbanes i, per tant, també l'oportunitat de situar l'**Agenda Urbana de Catalunya⁷ (AUC)** com a marc de referència per a l'elaboració d'estratègies en territoris urbans en els qual enfocar inversions de la Política de Cohesió. En contrast, es manté l'objectiu 5.2 i s'estableix com a marc de les estratègies l'Agenda Rural de Catalunya⁸.

Respecte a les característiques de cada una de les diverses modalitats, el reglament estableix criteris, d'una banda, compartits entre les inversions territorials integrades i la modalitat pròpia de cada Estat (en aquest cas els plans d'acció locals o agendes urbanes sota el marc de l'AUE) i, d'altra banda, les estratègies de desenvolupament local participatiu. Sobre les estratègies territorials (Inversions Territorials Integrades + plans d'acció local) en els articles 29 i 30 del reglament es determinen quins elements han de contenir (àmbit geogràfic, anàlisi de necessitats i potencials, enfocament integrat, participació). Cal destacar que el mateix reglament preveu que **el finançament europeu podrà donar suport a l'elaboració i al disseny de l'estratègia territorial**.

Per altra banda, en referència a la inversió territorial preveu la integració no només de diversos prioritats d'un mateix programa sinó d'accedir a diversos fons, obrint la porta a coordinar fons com FEDER i FSE+ en una mateixa estratègia. Això darrer pot representar una nova oportunitat per a l'AMB a l'hora de recórrer a finançament del FSE+.

Art. 29. Estrategias territoriales

1) Las **estrategias territoriales ejecutadas con arreglo al artículo 28, letras a) o c), contendrán los elementos siguientes:**

- a) **zona geográfica cubierta** por la estrategia;
- b) **análisis de las necesidades de desarrollo y del potencial de la zona**, en particular, de las interrelaciones económicas, sociales y medioambientales;
- c) **descripción de un enfoque integrado** para atender las necesidades de desarrollo identificadas y el potencial existente de la zona;
- d) **descripción de la participación de los socios** de conformidad con el artículo 8 en la preparación y la ejecución de la estrategia.

2) Las estrategias territoriales se considerarán bajo la responsabilidad de las autoridades u organismos territoriales pertinentes. **Los documentos estratégicos existentes que afecten a las zonas cubiertas podrán ser utilizados para estrategias territoriales.**

6) Se podrá prestar **apoyo para la elaboración y el diseño de estrategias territoriales.**

Art. 30. Inversión territorial integrada

Cuando una estrategia territorial contemplada en el artículo 29 conlleve **inversiones que reciban ayuda de uno o varios Fondos, de más de un programa o de más de una prioridad del mismo programa, las acciones podrán llevarse a cabo como inversión territorial integrada.**

El marc que estableix els reglaments de la Política de Cohesió respecte a les Estratègies es deriva en els documents estratègics i de programació tant a nivell estatal com català. Així, l'Acord d'Associació d'Espanya preveu que l'accés als objectius específics vinculats a la prioritats 5 s'hi accedeixi: "[...], partiendo de la existencia de una estrategia territorial integrada, las entidades locales podrán acceder a la financiación de la misma, dentro del OP5, presentando Planes de Actuación Integrados" (p. 115).

Més concretament, el POPE fa referència a les Estratègies Territorials Integrades respecte als objectius 2.1, 2.2, 2.4, 2.5, 2.6 i 2.7, dins de la prioritat P2C (territoris urbans més verds): "Las actuaciones deberán estar enmarcadas en planes de actuación integrados, que habrán de estar previamente enmarcados en una estrategia territorial. De este modo, este objetivo específico contribuirá simultáneamente a la concentración temática del OP2 y al objetivo reglamentario del 8% para el desarrollo urbano integrado".

⁷ <https://agendaurbanacatalunya.cat/>

⁸ <https://agricultura.gencat.cat/ca/ambits/desenvolupament-rural/agenda-rural/>

A més en l'objectiu específic 5.1, propi del desenvolupament urbà integrat, explicita la possibilitat de desplegar actuacions en l'àmbit urbà a través dels objectius específics de la prioritat 2, és a dir els objectius abans referenciats 2.1, 2.2, 2.4, 2.5, 2.6 i 2.7⁹:

"Dada su naturaleza, el desarrollo medioambiental urbano en las regiones más desarrolladas podrá programarse en el objetivo político 2, "Una Europa más verde", en la prioridad específica 2C "Territorios más verdes", con el fin de que contribuya simultáneamente a la concentración temática de los objetivos políticos 2 y 5. A través de este programa se asegurará el cumplimiento del requisito de concentración temática del 8% en el ámbito urbano, sin perjuicio de las contribuciones que pudieran realizar a este objetivo los programas regionales. Las inversiones en materia de movilidad urbana sostenible (propias del OE 2.8) quedarán enmarcadas en este OE 5.1 para todas las tipologías de región" (POPE, p. 161).

En suma, la Política de Cohesió per al període 2021-2027 introdueix les Estratègies Territorials Integrades que, a través de tres modalitats (les inversions territorials integrades, els plans d'acció local o agendes urbanes, i les estratègies de desenvolupament local participatiu), esdevenen un requisit a l'hora de planificar l'acció d'autoritats locals –ciutats, municipis, àrees urbanes (NUTS 3)– en el marc de la Política de Cohesió i l'accés a fons com FEDER.

Tenint en compte que els reglaments també preveuen finançar l'elaboració d'aquestes Estratègies, pot representar una oportunitat per a autoritats locals i urbanes per elaborar agendes urbanes, de caràcter estratègic i integrat, alineades amb els objectius i prioritats europees i, alhora facilitar l'accés i la gestió concentrada de finançament de més d'un fons (per exemple, FEDER i FSE+).

En aquest context, podem observar com l'aposta per aquests instruments estratègics és diferent entre el POPE, que aposta per la tercera modalitat d'instruments propis (plans d'acció locals vinculats a l'AUE) per vehicular els projectes vinculats a l'OE5.1 (la qual també vehicula les inversions en matèria de mobilitat urbana) i aquells vinculats a la prioritat 2 (2.1, 2.2, 2.4, 2.5, 2.6 i 2.7). En canvi el POCAT, que renuncia al OE5.1, també renuncia a l'ús d'aquests instruments, com a mínim en els àmbits urbans (i a la seva vinculació amb l'AUC).

Iniciativa Urbana Europea (EUI) i Interreg

FEDER compta amb dos instruments de finançament particularment adients per al nostre cas: la Iniciativa Urbana Europea (2021/1058 art.12) i Interreg (Reglament 2021/1059).

Respecte a la **Iniciativa Urbana Europea** (EUI per les sigles en anglès), és el nou instrument de finançament per a actuacions innovadores en entorns urbans. Es tracta de l'evolució de les UIA (*Urban Innovative Actions*) del període anterior.

En aquest període l'EUI compta amb un total de 450 milions d'euros amb l'objectiu de fomentar solucions innovadores als reptes als quals s'enfronten les ciutats i ajudar les ciutats a afrontar aquests reptes mitjançant la creació de capacitats administratives i l'augment de l'intercanvi de coneixements entre ciutats. La Iniciativa Urbana Europea també donarà suport a l'Agenda Urbana de la UE i a la cooperació intergovernamental mitjançant una vinculació més estreta amb l'URBACT IV.

Així, l'EUI finançarà projectes amb un **co-finançament del 80% de fins a 5 milions d'euros** per a projectes innovadors i la transferència altres ciutats de la UE. Els seus objectius específics són:

a) Donar suport a accions innovadores, específicament:

⁹ Podem prendre aquesta com la millor referència a l'hora de comparar la inversió del POPE en el desenvolupament urbà sostenible d'aquest i l'anterior període. Així, si en l'eix urbà el POPE 14-20 comptava amb 1.300 milions d'euros, dels quals 457 a regions més desenvolupades, en el 21-27 puja al 1.819 milions d'euros, dels quals 170 milions a àrees urbanes de les regions més desenvolupades (veure taules 14 i 15). En aquest càlcul també hem de tenir en compte les modificacions en les classificacions de les regions (les regions més desenvolupades passen de 13 a 5).

- i) Identificar i donar suport a la prova de solucions innovadores transferibles i escalables per abordar qüestions relacionades amb el desenvolupament urbà sostenible a nivell de la UE
- ii) Recollir i compartir els resultats de les experimentacions i donar suport a les activitats de transferència

b) Donar suport a la creació de capacitat administrativa, específicament:

- i) Millorar les capacitats de les ciutats en el disseny de polítiques, estratègies i pràctiques de desenvolupament urbà sostenible de manera integrada i participativa;
 - ii) Millorar el disseny i la implementació de polítiques, estratègies i plans d'acció de desenvolupament urbà sostenible a les ciutats.
- c) Donar suport a la creació de coneixement, avaluacions d'impacte territorial, desenvolupament de polítiques i comunicació, específicament:
- i) Convertir-se en la base de coneixements per donar suport a una millor política de desenvolupament urbà sostenible i el disseny, la implementació i la integració d'estratègies;
 - ii) Garantir un accés més fàcil al coneixement horitzontal i temàtic i compartir coneixements sobre desenvolupament urbà sostenible;
 - iii) Donar suport a l'Agenda Urbana de la UE i a la cooperació intergovernamental en qüestions urbanes.

Respecte a les condicions d'accés i criteris d'avaluació, poden participar a l'EUI qualsevol **autoritats urbana o agrupament d'autoritats amb una població mínima de 50.000 habitants**, amb projectes que incorporin actors col·laboradors, preferiblement de la quàdruple hèlix, i en els quals es poden afegir altres autoritats locals europees sòcies. A més, els criteris per avaluar els projectes tenen en compte els següents aspectes: innovació, col·laboració i co-creació, mesurabilitat dels resultats, sostenibilitat i capacitat d'escalar i la transferibilitat.

En el moment de redacció d'aquest informe tenim informació respecte a la primera convocatòria de l'EUI, de 50 milions d'euros, oberta fins al 19 de gener del 2023, i enfocada en els objectius de la Nova Bauhaus Europea (NEB) en quatre temàtiques (Construcció i renovació amb esperit de circularitat i neutralitat de carboni; Preservar i transformar el patrimoni cultural; Adaptació i transformació d'edificis per a solucions d'habitatge assequible; Regenerar espais urbans).

Respecte als **Interreg**, es preveu que durant aquest període s'assignin uns 8.000 milions d'euros a la cooperació, distribuïts entre:

- Cooperació transfronterera (5.813 milions d'euros)
- Cooperació transnacional (1.466 milions d'euros)
- Cooperació interregional (490 milions d'euros)
- Cooperació amb les regions ultraperifèriques (281 milions d'euros)

Catalunya, i concretament l'AMB en el territori de la província de Barcelona (NUTS 3), poden participar en els programes següents amb les assignacions i cofinançament corresponent (veure taula 8). Per a cada un dels programes Interreg, la taula 9 presenta un resum de sota quins objectius específics actua cada un d'aquests programes, més enllà de les prioritats específiques 6 i 7.

Per les particularitats de l'URBACT IV, amb el seu enfocament urbà, apuntem a algunes de les seves característiques més rellevants. Com edicions passades, l'objectiu del programa URBACT és donar suport a ciutats per planificar i implementar estratègies integrades de desenvolupament urbà sostenible basades en la participació local, el treball en xarxa i l'intercanvi entre ciutats, el suport d'experts i la transferència de coneixement. A més, en aquest període s'estableixen mecanismes per millorar la connexió i complementaritat entre aquest programa i l'EUI.

Taula 8. Interreg: selecció Catalunya, província de Barcelona, AMB

Interreg	Descripció	Fons total (M€)	Co-finançam.
URBACT IV	Cooperació interregional entre àrees urbanes i ciutats	79,8	77,5%
POCTEFA	Cooperació transfronterera entre Espanya, França i Andorra	98	75%
Euro-MED	Cooperació transnacional del Mediterrani	294	80%
SUDOE	Cooperació transnacional Europa sud-occidental	243	65%
Europa	Cooperació interregional europea	379	80%
NEXT MED	Cooperació extracomunitària amb països de la conca mediterrània	253	90%

Font: IERMB.

Per tant, si bé el seu objectiu específic, encaixat en la prioritat 6, és la millora de la capacitat institucional d'autoritats públiques, té un paper directe en la prioritat 5 de la Política de Cohesió (Europa més propera als ciutadans).

En concret l'URBACT té com a objectius, entre altres:

- Xarxes transnacionals per millorar la capacitat de les ciutats europees a través del disseny i implementació de plans d'acció integrats (xarxes de plans d'acció), transferència de bones pràctiques urbanes establertes (xarxes de transferència) o disseny de plans d'inversió per replicar innovacions provinents d'accions urbanes (mecanisme de transferència d'innovació).
- Millorar la capacitat dels actors urbans per dissenyar i implementar polítiques, pràctiques i innovacions de desenvolupament urbà sostenible d'una forma integrada, participativa i territorialitzada (*URBACT method, URBACT e-University, URBACT Knowledge Hub...*).
- Garantir que el coneixement i pràctiques de l'URBACT siguin accessibles a professionals i responsables polítics urbans.

Taula 9. Interreg i EUI per objectius específics de la Política de Cohesió 2021-2027

OBJECTIUS ESPECÍFICS	EUI*	URBACT IV**	SUDOE	Euro-MED	POCTEFA	Europe	NEXT MED
OE1.1 Investigació i innovació							
OE1.2 Digitalització							
OE1.3 PIMES							
OE1.4 Especialització intel·ligent, transició industrial i empenedoria							
OE1.5 Connectivitat digital							
OE2.1 Eficiència energètica							
OE2.2 Energies renovables							
OE2.3 Sistemes energia intel·ligents							
OE2.4 Canvi climàtic i prevenció del risc de catàstrofes							
OE2.5 Accés a l'aigua							
OE2.6 Economia Circular							
OE2.7 Protecció i conservació de la naturalesa							
OE2.8 Mobilitat urbana sostenible							
OE3.1 Xarxa Transeuropea de Transport (TEN-T)							
OE3.2 Mobilitat sostenible, incloent la TEN-T i mobilitat transfronterera							
OE4.1 Inclusió en el mercat laboral							
OE4.2 Accés igualitari a educació i formació							
OE4.3 Inclusió socioeconòmica a través d'actuacions integrades							
OE4.4 Integració socioeconòmica de migrants							
OE4.5 Igualtat d'accés a l'assistència sanitària							
OE4.6 Reforç del paper de la cultura i turisme sostenible							
OE5.1 Desenvolupament integrat àrees urbanes							
OE5.2 Desenvolupament integrat àrees no urbanes							
OE6.1 Millorar capacitat institucional autoritats públiques							
OE6.2 Millorar l'eficiència de l'administració pública							
OE6.6 Millor governança de la cooperació							

*El caràcter integrat de l'objectiu 5.1 implica que les actuacions finançables en el marc d'un EUI abracen el conjunt de prioritats de la PdC; cada convocatòria d'EUI identificarà objectius prioritaris.

**Si bé la reglamentació i programació identifica l'objectiu prioritari de l'URBACT IV en el 6.1 les actuacions urbanes tenen caràcter integral, per tant poden abraçar el conjunt de prioritats de la PdC.

Font: elaboració pròpia.

Plans i programes AMB

En aquest apartat resumim breument els plans i programes metropolitans analitzats, distingint entre els plans d'inversió i els plans estratègics i programes de caràcter sectorial. Com ja hem dit anteriorment, en el període 2014-2020 l'AMB va ser una administració activa en captar i gestionar fons, tant pel que fa a programes com URBACT, Interreg i, especialment, amb la gestió i impuls de programes metropolitans mitjançant el conveni signat amb la Generalitat. Tot i això, un dels aprenentatges del període anterior (i que apareix com a conclusió del projecte ESPON METRO) és la necessitat de connectar millor les inversions europees amb els objectius dels plans metropolitans, així com desenvolupar instruments i estratègies de planificació integrals i transversals. Per això és important conèixer els objectius i prioritats d'inversió dels plans i programes de l'AMB per als propers anys.

En aquest sentit, a partir de l'anàlisi dels principals plans metropolitans (PREMET, PMMU, PDU, Pla Clima, plans d'inversions...) es volen identificar els possibles vincles entre aquests i els objectius establerts en els diferents instruments de finançament europeu per al període 2021-2027, i particularment aquells amb un enfocament urbà.

Plans d'inversions metropolitans

El Pla d'inversions de l'AMB per al període 2020-2023 està dotat amb 316,15 milions d'euros, per a finançar inversions en espais naturals, espais públics, infraestructures o equipaments que vertebrin la metròpolis i, alhora, que aportin valors d'ús a cadascun dels municipis metropolitans. A diferència dels plans estratègics i programes que veurem en l'apartat següent, el pla té assignades inversions, en base a l'estimació de la capacitat d'inversió de l'AMB durant el present mandat en funció dels escenaris econòmics generals, l'evolució de l'execució pressupostària i les perspectives econòmiques futures.

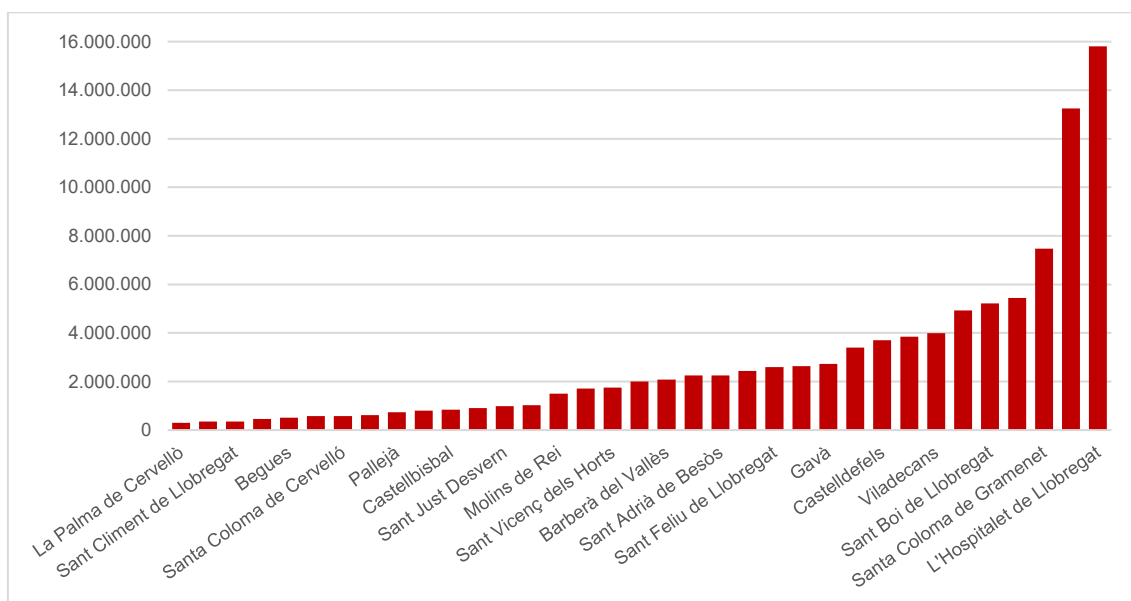
El pla d'inversions s'aplica a través de quatre programes: cohesió territorial (PACTE), millora urbana (PAMUS), Programa de projectes i assistència tècnica, i actuacions en paisatges naturals i urbans (PSG). A banda, a febrer de 2021 degut a la crisi produïda per la pandèmia, l'AMB va crear el Pla de sostenibilitat ambiental per als municipis de l'AMB (PSA) sent un pla d'inversions de 110 milions d'euros, per a reforçar les polítiques de mobilitat urbana sostenible, així com promoure la transició ecològica i energètica mitjançant, entre d'altres, inversions en la gestió de recursos –com l'aigua i l'energia– i residus municipals.

En aquest apartat, dels diversos plans d'inversió metropolitans ens centrem a presentar la informació bàsica respecte als PSA, PACTE i PSG. En canvi, el PAMUS es descarta de l'anàlisi per la naturalesa de les intervencions del (manteniment urbà i d'equipaments) i la poca vinculació amb els objectius de la Política de Cohesió. Més enllà, l'AMB disposa d'altres plans i programes d'inversió en polítiques socials i de cohesió, els quals també analitzem (programa de barris i pla de suport a polítiques socials).

Pla de sostenibilitat ambiental (PSA)

Compta amb un fons total de **100 milions d'euros** (+10 milions en assistència tècnica) que s'assignen a tots els municipis (excepte Barcelona) de manera proporcional i tenint en compte criteris distributius (veure gràfic 1). L'AMB du a terme la concepció, projecte, adjudicació i gestió de les obres i els recursos es poden complementar amb altres fons.

Gràfic 1. Assignació PSA 2020-2023 (en euros) per municipis metropolitans

Font: IERMB a partir d'AMB.

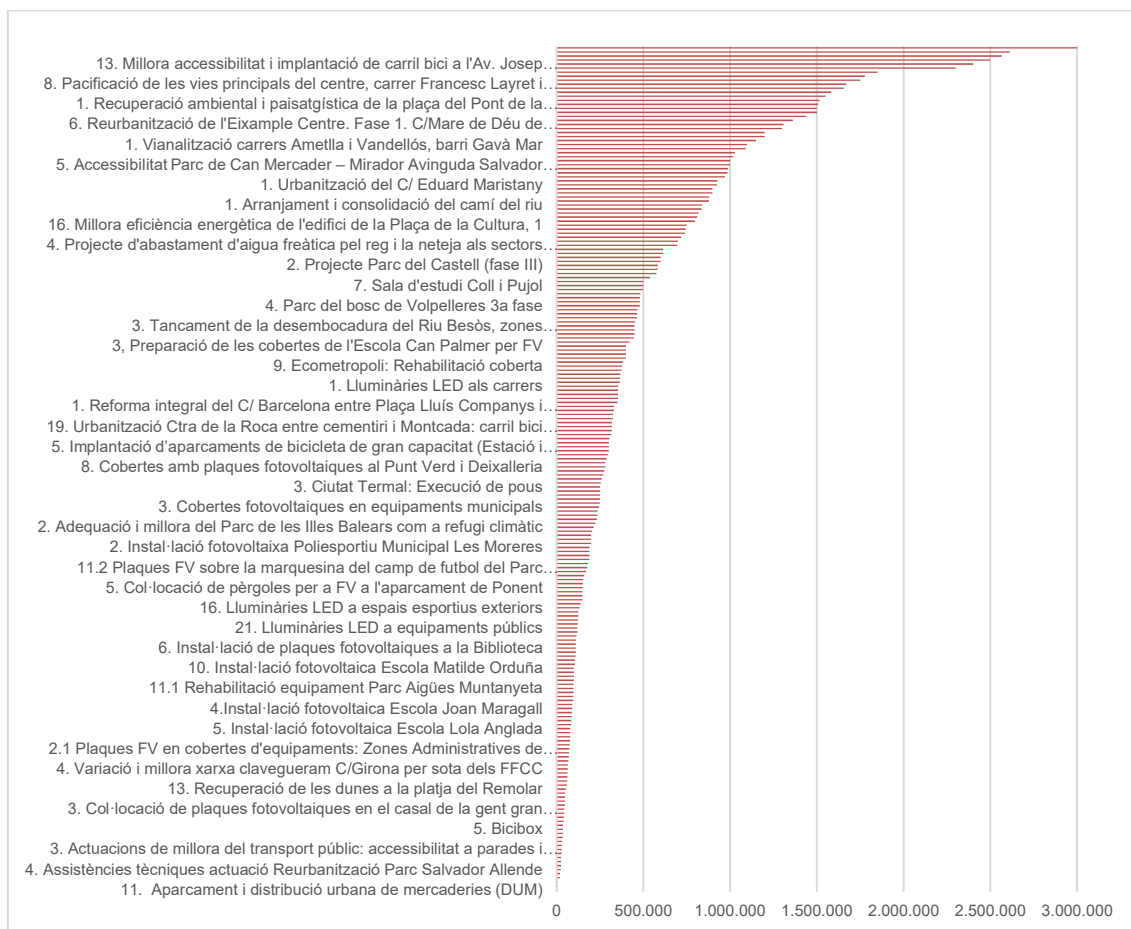
Els seus principals objectius són a) la mobilitat urbana sostenible i b) la transició ecològica i energètica mitjançant la gestió de recursos (aigua i energia) i dels residus. Entre aquests, finança projectes en els següents àmbits, per un total de 210 actuacions (veure taula 10 i gràfic 2):

Taula 10. Objectius i àmbits del PSA

Objectius	Àmbits d'actuacions
Mobilitat urbana sostenible	Bicicleta (carrils, aparcaments, bici pública metropolitana)
	Mobilitat (pavimentació, itineraris vianants, aparcaments intercanvi, ZBE, DUM)
	Transport públic (carrils bus, prioritat semafòrica, accessibilitat parades, intermodalitat, recàrrega autobusos)
	Vehicle elèctric
	Pacificació de carrers
	Bicicleta (carrils, aparcaments, bici pública metropolitana)
Transició ecològica i energètica	Renaturalització i contribució a la biodiversitat i gestió activa de l'aigua (infraestructura verda, regeneració dunes, paviments permeables...)
	Reducció de l'efecte illa de calor i l'impacte onades de calor (xarxa refugis climàtics, punts hidratació...)
	Gestió sòls contaminants (recuperació àrees amb residus)
Transició ecològica i energètica: energia	Rehabilitació d'equipaments i reutilització d'edificis
	Energia renovable (instal·lacions fotovoltaiques, híbrides, hidrogen, hivernacles solars...)
Transició ecològica i energètica: aigua	Abastament d'aigua potable (millora qualitat aigua, reg urbà...)
	Clavegueram, sanejament i aigües pluvials (sistemes anti-DSU, clavegueram...)
	Recursos alternatius (aigües regenerades, aigües freàtiques, xarxa separativa...)
Transició ecològica i energètica: residus	Prevençió de residus (deixalleries)
	Millora recollida selectiva (vehicles, porta a porta...)

Font: AMB.

Gràfic 2. Assignació PSA 2020-2023 (en euros) per actuacions

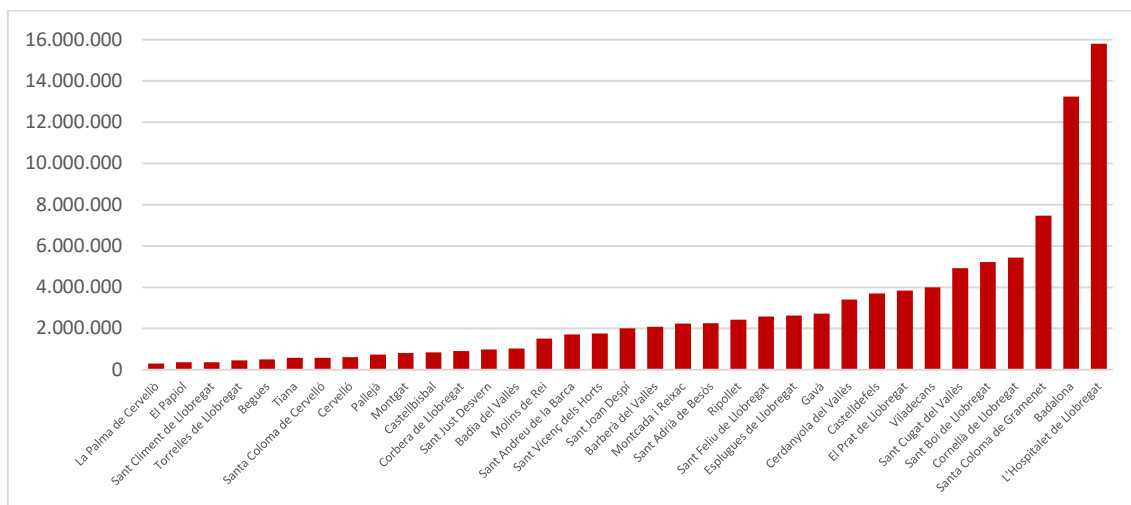

Font: IERMB a partir d'AMB.

Programa d'actuacions de cohesió territorial (PACTE)

Una inversió total de **100 milions d'euros** que s'assignen a tots els municipis (excepte Barcelona) de manera proporcional i tenint en compte criteris distributius (veure gràfic 3). L'AMB du a terme el projecte i gestió de les actuacions i els recursos es poden complementar amb altres fons.

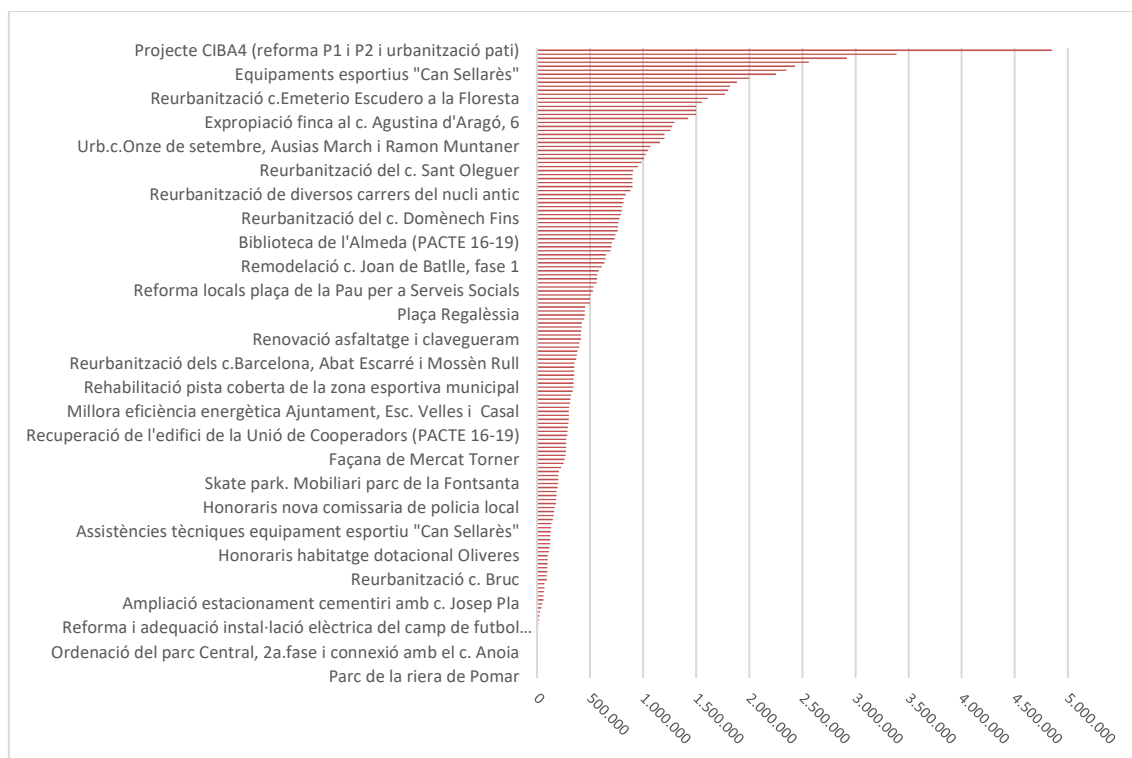
Gràfic 3. Assignació PACTE 2020-2023 (en euros) per municipis metropolitans

Font: IERMB a partir d'AMB.

El objectius del PACTE es concentren en l'estructuració, cohesió i dotació de l'espai metropolità, i millorar, alhora, la qualitat ambiental i l'habitabilitat de l'entorn, en 4 àmbits: a) millorar la connectivitat entre les parts del territori, unir els indrets intermunicipals, b) acondicionar els components d'espai públic dels àmbits de referència principals; c) recuperar espais lliures naturals i semi naturals; d) millorar la qualitat dels conjunts urbans i completar el sistema d'equipaments comunitaris, que es despleguen en 157 actuacions (veure gràfic 4).

Gràfic 4. Assignació PACTE 2020-2023 (en euros) per actuacions

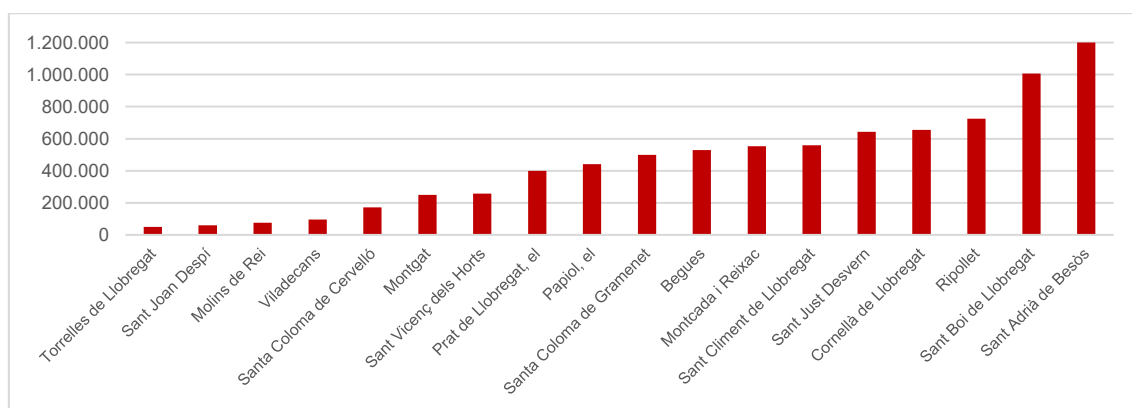

Font: IERMB a partir d'AMB.

Programa d'actuacions en paisatges naturals i urbans (PSG)

El PSG compta amb un fons de 8,4 milions d'euros per a convenis de cofinançament amb els ajuntaments i l'AMB, i amb aportació del 50% de cada part. L'assignació és de caràcter competitiu (veure gràfic 5), s'hi poden presentar tots els municipis metropolitans excepte Barcelona, i s'afavoreix el desenvolupament de projectes pluri-municipals. L'AMB ofereix la redacció dels projectes executius, licitació i gestió de les obres.

Gràfic 5. Assignació PSG 2020-2023 (en euros) per municipis metropolitans

Font: IERMB a partir d'AMB.

El seus àmbits d'inversió són a) els espais fluvials metropolitans del Llobregat i el Besòs; b) la recuperació de zones degradades i resolució de problemes d'encaix entre les zones urbanes i l'entorn natural; c) la integració de les infraestructures viàries, energètiques i de serveis dins del paisatge metropolità; d) millores de la connectivitat entre espais urbans i naturals i aplicació de solucions basades en la natura a les ciutats; que es despleguen en 19 actuacions (veure gràfic 6).

Gràfic 6. Assignació PSG 2020-2023 (en euros) per actuacions

Font: IERMB a partir d'AMB.

Programa integral de barris per a la millora de rendes

El programa de barris es desenvolupa durant el període 2022-2024. Té un fons assignat de 9,9 milions d'euros, que es distribueixen en 1,9 milions l'any 2022, 3 milions d'euros el 2023 i 5 milions restants el 2024. D'assignació competitiva, els ajuntament metropolitans, excepte Barcelona, poden presentar tants projectes com creguin oportú, amb un màxim per aprovar d'1 milió d'euros de despesa finançable per l'AMB. L'AMB pot subvencionar fins a un 80 % del pressupost total presentat.

Els objectius principals de Programa de barris són: a) avançar en l'eliminació dels desequilibris socials i econòmics als barris afectats; b) afavorir les capacitats personals, familiars i socials de les persones i comunitats per propiciar una convivència harmoniosa i enriquidora als veïnats dels barris de la ciutat; c) coordinar els diferents actors econòmics i socials, amb l'objectiu de trobar un equilibri dins del marc de l'ocupació que possibiliti un nivell de vida digne per als habitants d'aquests barris; d) garantir unes condicions de seguretat als espais públics i en la convivència veïnal que permetin desenvolupar amb normalitat activitats de caràcter econòmic i social. I concentra la seva inversió en 24 actuacions i 4 eixos d'actuació (veure taula):

Taula 11. Eixos i actuacions del Programa de barris de l'AMB

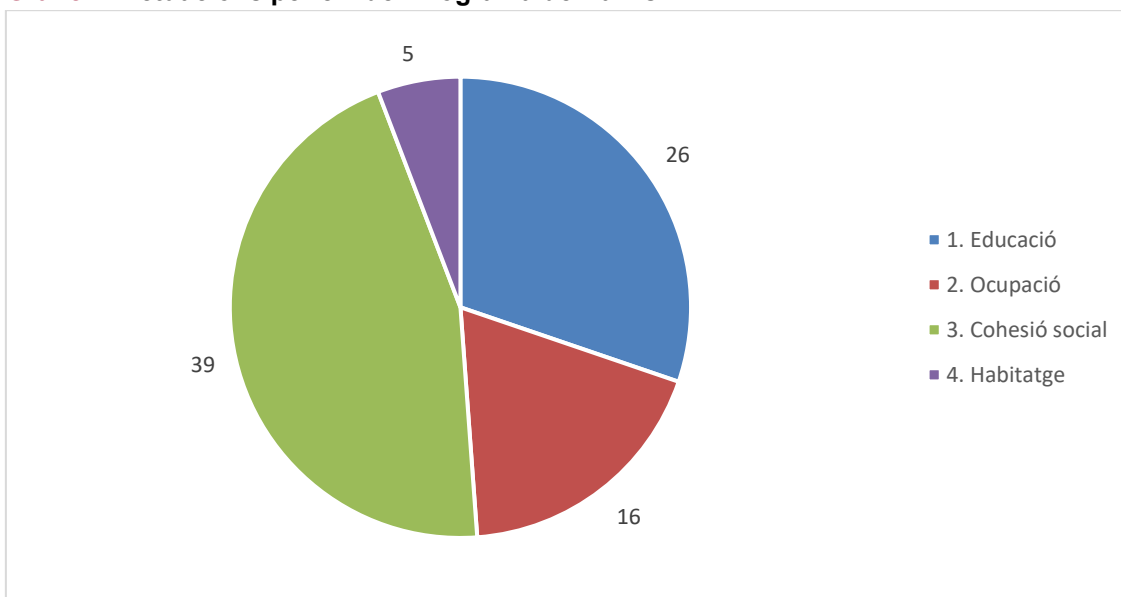
Eix d'actuació	Actuacions
1. Educació, fractura social, bretxa digital i adaptació social	1. Reforç de l'educació escolar des de la infància i adolescència per completar tasques parentals
	2. Accions que promoguin ganes d'anar a l'escola, integració i convivència
	3. Formació adaptada a les necessitats actuals; accés i aprenentatge d'utilització de xarxes socials
	4. Oportunitats d'obertura social positiva mitjançant cultura, esport i associacions
	5. Suport adquisició idiomes i capacitats digitalització. Escoles de segona oportunitat
	6. Ajuda a l'emancipació

2. Millora de la relació entre necessitats de formació, demanda de treball i oferta d'ocupació per acostar demandants de feina al món empresarial, i viceversa	1. Programes coordinats entre gremis, empreses i altres demandants de llocs de treball amb escoles i centres de formació
	2. Selecció de llocs de treball amb demanda estable i valoració del creixement d'oportunitats
	3. Mobilització de l'economia local mitjançant mesures per mantenir i afavorir l'aparició d'un teixit d'activitats locals
	4. Centres de <i>coworking</i> i teletreball
	5. Formacions específiques i suport a l'ocupació en àmbits vinculats a la rehabilitació d'habitatges i altres activitats lligades a programes específics que produeixen demanda creixent
	6. Foment al desenvolupament de formacions per millorar la salut de col·lectius vulnerables per raó d'edat, gènere o situacions especials
3. Mesures de cohesió social	1. Formació i ajuda perquè els col·lectius vulnerables assoleixin drets socials bàsics i accedeixin als recursos
	2. Mobilització de recursos locals en un sentit ampli per garantir l'ús de qualitat de l'espai públic
	3. Programes de reallotjament i altres mesures, amb especial atenció a dones amb problemes de maltractament que necessiten reubicar-se lluny de la residència actual
	4. Incorporació de la sostenibilitat als barris d'actuació prioritària
	5. Redefinició d'equipaments públics
	6. Introducció de mesures de participació ciutadana per afavorir la implicació dels ciutadans i les comunitats de veïns i potenciar l'ascensor social
	7. Elaboració de plans integrals de barris
	8. Programes especials per tractar les situacions de solitud i envelliment i per atendre situacions relacionades amb problemes mentals
4. Habitatge digne per atendre situacions singulars, rehabilitació d'espais i transició ecològica	Habilitació d'habitatges i centres residencials per atendre situacions especials (sensealarisme i alta vulnerabilitat relacionada amb l'habitatge)
	Projectes de regeneració urbana i entorns residencials amb criteris d'inclusió social i sostenibilitat
	Projectes orientats a crear comunitats energètiques locals i altres elements en el marc de la transició ecològica
	Suport a organitzacions i associacions

Font: AMB.

Finalment s'han assignat el total dels fons per a invertir en 86 actuacions de 14 municipis metropolitans (Badalona, Cornellà, Hospitalet, Barberà, Montcada i Reixac, el Prat, Gavà, Ripollet, Sant Adrià, Sant Feliu, Santa Coloma, Sant Boi, Sant Joan Despí i Sant Vicenç dels Horts), enfocats sobretot en actuacions de foment de la cohesió social (qualitat de l'espai públic i equipaments, participació...), educació i ocupació:

Gràfic 7. Actuacions per eix del Programa de Barris

Font: IERMB a partir de l'AMB.

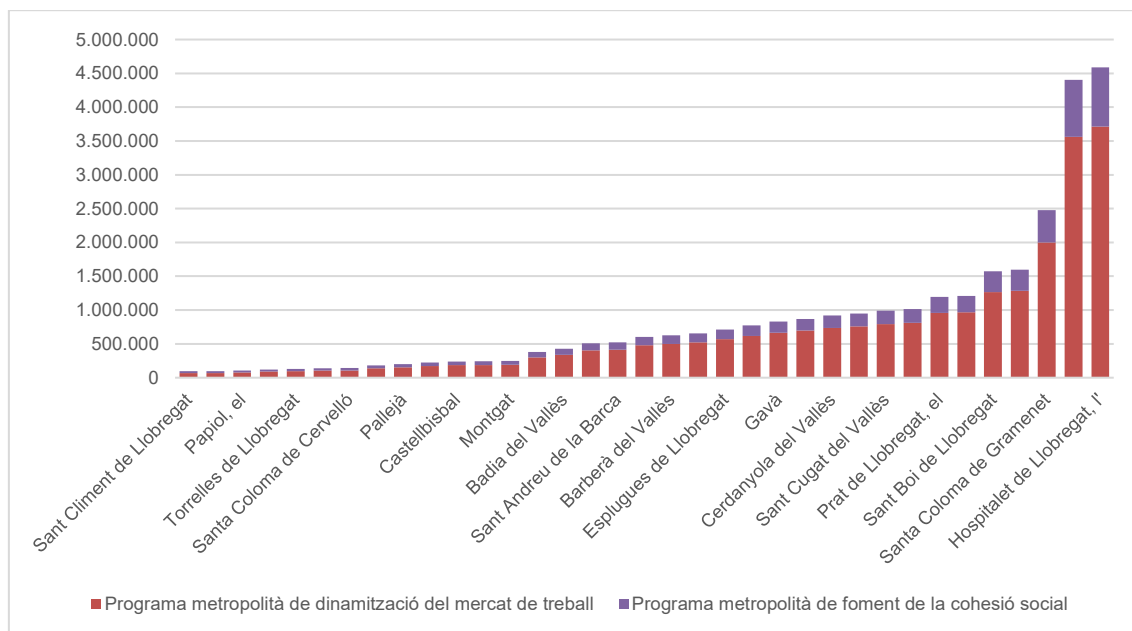
Pla de suport a polítiques socials municipals

Per al període 2020-2023 aquest pla (PSPSM) compta amb un fons de 30 milions d'euros. Els seus principals objectius són el suport a les accions i iniciatives municipals destinades a la millora de les condicions i la qualitat de vida de la ciutadania, reforçar la cohesió social i la convivència i facilitar l'accés a un treball digne.

El Pla s'articula en dues convocatòries (2020 i 2022) destinades a l'execució de projectes d'iniciativa municipal aprovats en el marc de les bases d'execució corresponents a dos programes: el programa metropolità de dinamització del mercat de treball i el programa metropolità de foment de la cohesió social. La dotació econòmica del Pla es diversificarà inicialment d'acord amb els percentatges següents: mercat de treball 80 % i cohesió social 20 %.

L'assignació entre els municipis (excepte Barcelona) es distribueix de la manera següent: un import fix de 48.000 euros (30.000 mercat de treball; 18.000 cohesió social) per a cada ajuntament i una redistribució en base a criteris socioeconòmics (veure gràfic 8).

Gràfic 8. Assignació Pla de suport polítiques socials (en euros) per municipis metropolitans

Font: IERMB a partir d'AMB.

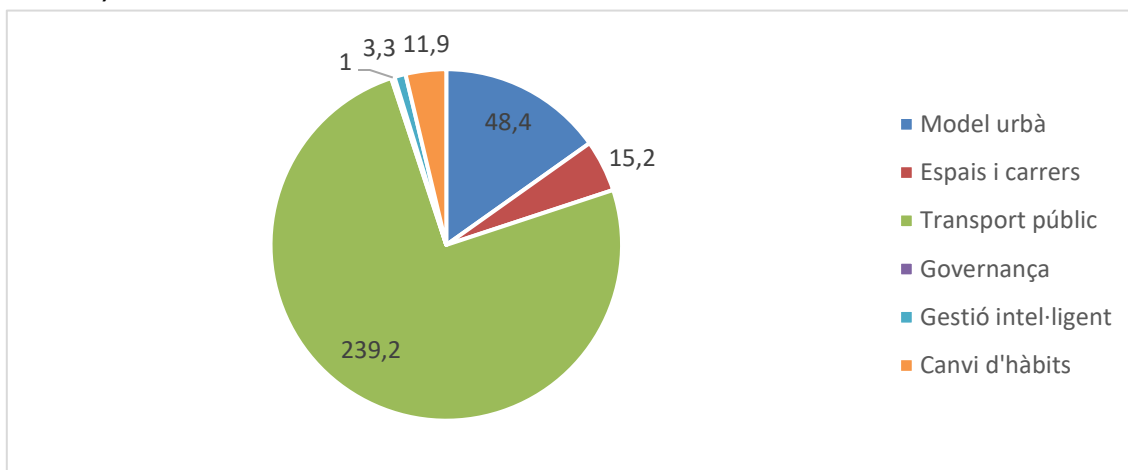
Plans estratègics i programes metropolitans

Pla Metropolità de Mobilitat Urbana (PMMU)

El PMMU 2019-2024 és el pla estratègic i d'actuació de la política de mobilitat metropolitana i marc de referència dels plans de mobilitat urbana sostenible dels 36 municipis metropolitans. Identifica 102 mesures o actuacions, organitzades en 6 eixos estratègics: a) model urbà i xarxes metropolitanas de mobilitat; b) espais i carrers segurs, saludables i equitatius; c) transport públic integrador, eficient i de qualitat; d) governança eficient i flexible de la mobilitat metropolitana; e) gestió intel·ligent de la mobilitat; i f) foment del canvi d'hàbits.

També preveu, per a cada una de les actuacions, un calendari d'implementació i cost orientatiu per a l'AMB, així com el cost orientatiu total. En aquest sentit podem fer una aproximació del potencial d'inversió del PMMU per a l'AMB al voltants dels 320 milions d'euros, concentrades majoritàriament en mesures de foment del transport públic (veure gràfic 9).

Gràfic 9. Potencial inversió de l'AMB en els eixos estratègies del PMMU (en milions d'euros)

Font: IERMB a partir de PMMU.

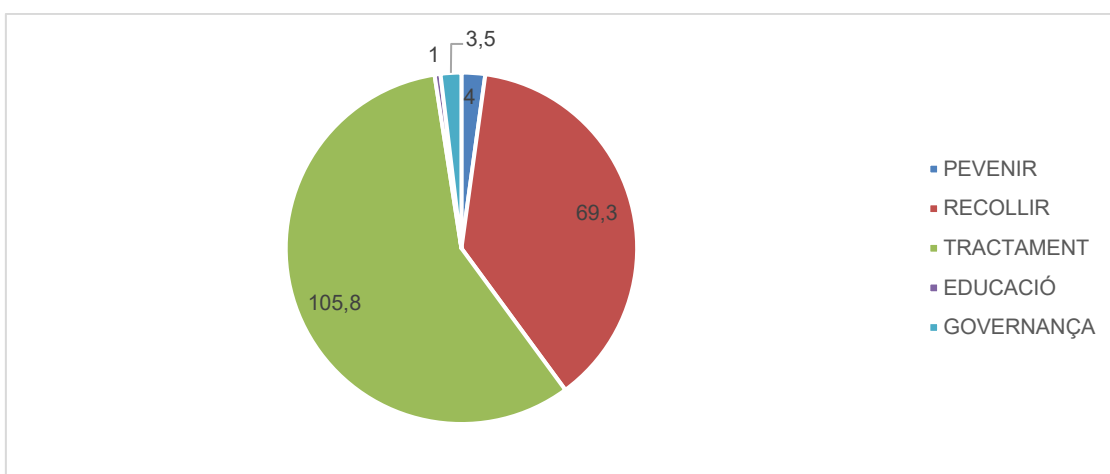
Programa Metropolità de Prevenció i Gestió de Recursos i Residus Municipals (PREMET25)

En el període 2019-2025 el PREMET és el programa que defineix les actuacions necessàries en l'àmbit dels residus per garantir el compliment dels objectius que marca l'economia circular i que té com a objectiu general "definir l'estratègia d'actuació basada en una nova governança que aposti per reduir els residus municipals, permeti assolir un 55% de reciclatge l'any 2025 i aconseguir la neutralitat en carboni del sistema metropolità de tractament de residus".

Per a fer-ho, incorpora les línies de treball ja presents en programes metropolitans anteriors (1997-2006 i 2009-2016) i desenvolupa el treball conjunt amb els municipis metropolitans a través de l'Acord metropolità pel residu zero. Alhora, el PREMET assumeix reptes nous que amplien l'abast d'actuació a tots aquells aspectes que afecten tant la generació de residus, la gestió eficient, l'educació ambiental, i una nova governança dels residus. Per a fer-ho el PREMET estableix un pla d'actuació amb un total de 27 mesures en 5 línies: prevenció, recollida, tractament, educació i governança.

Com en el cas anterior podem fer una aproximació del potencial d'inversió que requereix el PMMU per a l'AMB al voltant dels 184 milions d'euros, concentrades en les línies de recollida i tractament (veure gràfic 10).

Gràfic 10. Potencial inversió de l'AMB en les línies del PREMET (en milions d'euros)

Font: IERMB a partir de PMMU.

Programa marc d'actuacions en energia i clima (PMEC)

En el marc del Pla Clima i Energia de l'AMB amb horitzó 2030, el PMEAC és el programa que focalitza les línies d'acció en el període 2020-2023 vinculades a la transició energètica, les energies renovables i l'eficiència energètica, la mitigació i adaptació al canvi climàtic i a tots aquells projectes de sensibilització i estudis necessaris pel coneixement i dinamització vers els objectius de la lluita contra el canvi climàtic. En concret el PMEAC preveu una vintena d'actuacions en 5 línies prioritàries: a) ajuntaments 100% renovables el 2030; b) comunitats energètiques; c) estratègia de gestió del carboni; d) adaptació al canvi climàtic; i e) estudis en matèria de lluita climàtica.

De nou podem fer una aproximació d'un rang d'inversió potencial per a l'AMB proper als 50 milions d'euros, concentrat en les actuacions vinculades a les energies renovables i l'eficiència energètica, en la línia d'ajuntament 100% renovables (veure gràfic 11).

Gràfic 11. Potencial inversió de l'AMB en les línies del PMEAC (en milions d'euros)

Font: IERMB a partir de PMEAC.

Pla estratègic del cycle integral de l'aigua de l'àrea metropolitana de Barcelona (PECIA)

El PECIA és el full de ruta (amb perspectiva al 2050) per reduir el dèficit hídric que pateix l'àrea metropolitana de Barcelona i que, per primer cop, fa una mirada integral a tot el cycle de l'aigua, des de la captació del medi fins a les fases finals del sanejament.

Es tracta del pla estratègic d'aprovació més recent. Alhora és el que presenta un període d'intervenció més ampli (2050). Entre les seves particularitats, el PECIA és un pla que ha de conviure amb les planificacions (p. ex Pla hidrològic nacional del Govern de l'Estat i Pla de gestió del districte de conca fluvial de Catalunya 2022-2027), responsabilitats i funcions de la resta d'administracions competents en el cycle de l'aigua en l'àmbit metropolità. Així, un dels objectius del PECIA és situar l'AMB com un agent actiu en la presa de decisions en el cycle integral de l'aigua i ordenar, prioritzar i representar els interessos metropolitans de l'aigua davant d'altres agents.

En aquest sentit, el pla contempla actuacions no només sota responsabilitat directa de l'AMB sinó aquelles que requereixen la intervenció d'altres agents o la cooperació entre l'AMB i altres agents (ACA, ajuntaments, etc.). Així, en l'anàlisi que s'ha fet de les seves vinculacions amb els objectius s'han prioritzat aquelles mesures i propostes en àmbits de competència de l'AMB i que requereixen participació de l'AMB en el seu finançament, ja sigui a partir del seu pressupost o la a partir de la tarifa de l'aigua.

El Pla s'estructura en 74 mesures i propostes estructurades en 5 reptes i 18 programes (veure taula 12). L'AMB concentra la seves actuacions, sobretot, en àmbits de governança, planificació i coneixement, però també participa, juntament amb altres agents (especialment l'ACA i els ajuntaments), en algunes mesures destinades a l'augment de l'autosuficiència hídrica, la reducció d'emissions, el reforçament de les infraestructures d'abastament i sanejament o l'augment de la flexibilitat dels sistemes d'abastament.

Taula 12. Estructura PECIA: reptes i programes

Reptes	Programes
1. Augmentar la garantia d'abastament i potenciar l'eficiència dels sistemes	Ajust de la qualitat del recurs als requeriment de la demanda
	Reducció de les demandes
	Millora de l'eficiència dels sistemes del CIA
	Augment de l'autosuficiència hídrica del territori metropolità
	Reducció d'emissions de CO2
2. Augmentar la resiliència del cicle de l'aigua	Reforç de les infraestructures d'abastament i sanejament
	Augment de la flexibilitat dels sistemes i del seu ús
3. Contribuir a la millora de la qualitat de les masses d'aigua	Millora de les infraestructures del sistema de sanejament
	Gestió sostenible dels aquífers
	Control dels abocaments directes a medi
	Garantia dels cabals de manteniment als cursos fluvials
	Protecció dels ecosistemes naturals
	Reforç de les infraestructures de sanejament
4. Adequar els sistemes actuals als requeriments futurs	Millora de la qualitat organolèptica de l'aigua
	Garantir el compliment normatiu
5. Millorar la governança, gestió, coneixement i transparència	Anar cap a una gestió integral del cicle de l'aigua
	Augment del coneixement i control sobre el CIA
	Creació de l'Observatori Metropolità de l'Aigua

Font: IERMB a partir de PECIA.

Anàlisi i estratègies de l'AMB per accedir a FEDER

A partir de l'anàlisi detallat dels documents del POPE i POCAT en aquest apartat s'indica el grau d'*accessibilitat* de cada un dels objectius específics (OE) per a l'AMB, en base a la descripció dels objectius, els territoris/administracions destinatàries i filtrant per les regions més desenvolupades, a les quals correspon l'AMB.

Aquesta informació es presenta en les taules següents (13 a 18) a partir d'una escala numèrica (i semafòrica per ajudar a la comprensió) segons el seu nivell d'accessibilitat (1, vermell = difícil accés per manca de connexió temàtica o no elegibilitat; 2, groc = accés indirecte per connexió temàtica però difícil elegibilitat, condicionada a les característiques de convocatòries específiques; 3, verd = fàcil accés per connexió temàtica i elegibilitat). Alhora per a cada un dels objectius elegibles, s'identifica el pressupost d'inversió destinat pels fons FEDER.

Respecte al POPE, com es pot observar en la taula 13, l'encaix dels objectius i actuacions previstes es centra primerament en l'objectiu específic 5.1. (*Promoure un desenvolupament social, econòmic i mediambiental integrat i inclusiu, la cultura, el patrimoni natural, el turisme sostenible i la seguretat en les zones urbanes*) vinculat al desenvolupament integrat en àrees urbanes, preveient una àmplia tipologia d'intervencions, inclosa l'elaboració d'estratègies territorials i inversions en mobilitat urbana:

Desenvolupament sostenible i integrat de les àrees urbanes (5.1), triple perspectiva:

- a) Millorar la dimensió física i mediambiental
- b) Millorar la dimensió econòmica i la competitivitat
- c) Millorar la dimensió social

Tipus d'intervencions:

- foment de l'eficiència energètica i l'ús d'energies renovables;
- gestió de recursos naturals i l'ús del sòl;
- rehabilitació, preservació i promoció turística de l'entorn urbà i el patrimoni històrico-cultural;
- millora de l'entorn natural;
- mobilitat sostenible;
- lluita contra la contaminació i contra el canvi climàtic;
- connectivitat, especialment d'àrees urbanes de menor mida;
- millora de les infraestructures i els serveis públics mitjançant internet de les coses, la intel·ligència artificial o el *big data*;
- digitalització i teletreball en l'entorn urbà; generació d'ocupació, autoocupació i l'emprenedoria;
- foment del comerç sostenible i de proximitat;
- foment d'activitats innovadores i centres de coneixement en l'entorn urbà;
- integració i inclusió social, especialment dels col·lectius més vulnerables;
- promoció del parc d'habitatge social;
- foment de l'accessibilitat;
- millora de la prestació dels serveis públics locals;
- promoció de la conciliació i la corresponsabilitat; govern obert i participació ciutadana

A més el POPE preveu que aquelles intervencions en àmbits urbans –i sota un estratègia territorial integrada en forma de pla d'acció local en el marc de l'AUE– que siguin pròpies de la prioritat 2C (*Territoris urbans més verds*) es puguin vehicular a través dels objectius específics 2.1 (eficiència energètica), 2.2 (energies renovables), 2.4 (canvi climàtic i prevenció del risc de catàstrofes), 2.5 (accés a l'aigua i la seva gestió), 2.6 (economia circular) i 2.7 (protecció i conservació de la naturalesa).

Els objectius 1.2 (digitalització), amb un programa previst destinat a entitats locals, i els 2.1 (transició energètica) i 2.2 (energies renovables) de gestió per part de l'IDAE, estan condicionats a la tipologia i base de les convocatòries que facin els ens gestors.

Taula 13. Accessibilitat dels Objectius Específics del POPE FEDER en relació a l'AMB, segons principals destinataris inclosos en l'actual versió

Objectiu	Prioritat	OE	Acces.	Justificació
1.Una Europa más competitiva e inteligente	P1A. Transición digital e inteligente	OE1.1.	1	Destinatari: Organismes i centres d'investigació, etc.
		OE1.2.	2	AAPP (programa concret que es desenvoluparà par a entitats locals i municipis)
		OE1.3.	1	Destinatari: PIMES
	P1B. Conectividad digital	OE1.5.	1	Destinatari: empreses, operadors
2.Una Europa más verde	P2A. Transición verde	OE2.1.	2	Destinatari: AAPP (AGE + convocatòries IDAE)
		OE2.2.	2	Destinatari: tot tipus de beneficiaris (convocatòries IDAE)
		OE2.4.	1	Destinatari: AAPP (AGE)
		OE2.5.	1	Destinatari: AAPP (AGE)
		OE2.7.	1	Destinatari: AAPP (AGE)
	P2B. Movilidad urbana	OE2.8.	1	Destinatari: AGE
	P2C. Territorios urbanos más verdes	OE2.1.	3	Destinatari: entitats locals (ciutats, municipis i suburbis; ZUF (províncies))
		OE2.2.	3	Destinatari: entitats locals (ciutats, municipis i suburbis; ZUF (províncies))
		OE2.4.	3	Destinatari: entitats locals (ciutats, municipis i suburbis; ZUF (províncies))
		OE2.5.	3	Destinatari: entitats s locals (ciutats, municipis i suburbis; ZUF (províncies))
		OE2.6.	3	Destinatari: entitats locals (ciutats, municipis i suburbis; ZUF (províncies))
		OE2.7.	3	Destinatari: entitats locals (ciutats, municipis i suburbis; ZUF (províncies))
	3.Una Europa más conectada	P3A. Movilidad	OE3.1	1
4.Una Europa más social e inclusiva	P4A. Transformación social	OE4.2.	1	Destinatari: Ceuta
		OE4.5.	1	Destinatari: Melilla
5.Una Europa más próxima a sus ciudadanos	P5A. Integración territorial y local	OE5.1.	3	Destinatari: entitats locals (ciutats i àrees furbanes funcionals (emmarcades en estratègies territorials de modalitat C) instrument territorial concebut per l'Estat Membre
		OE5.2.	1	Destinatari: entitats locals (zones no urbanes; regions en transició o menys desenvolupades

Font: IERMB a partir de POPE.

A partir d'aquesta selecció a la taules 14 i 15 podem observar la “bossa” de fons en les quals pot presentar-se una administració com l'AMB (com a ens local de regió més desenvolupada) que pot ascendir als gairebé 170,5 milions d'euros, sense tenir en compte altres enfocaments territorials i altres convocatòries específiques que puguin sorgir (p. ex. IDAE). Les taules s'han elaborat a partir dels quadres dels recursos del programa per enfocament territorial (taula 14) i per tipologia d'intervenció (taula 15) que es pot trobar al POPE per a cada objectiu específic.

Taula 14. Inversió del POPE FEDER a regions més desenvolupades per Objectius Específics i enfocament territorial

Prioritat	Objectiu específic	Recursos totals per a regions més desenvolupades (€)	Dels quals a ciutats, municipis, extraradis (€)	Altres enfocaments territorials: ZUF (€)
P2C	OE2.1	8.663.886	8.525.738	138.148
	OE2.2	8.663.887	8.525.738	138.149
	OE2.4	8.663.886	8.525.738	138.148
	OE2.5	8.663.886	8.525.738	138.148
	OE2.6	8.663.886	8.525.738	138.148
	OE2.7	8.663.886	8.525.738	138.148
P5A	OE5.1	121.294.406	119.360.326	1.934.080
TOTAL		173.277.723	170.514.754	2.762.969

Font: IERMB a partir de POPE.

Taula 15. Inversió del POPE FEDER a regions més desenvolupades per Objectius Específics i actuacions

Prioritat	Objectiu específic	Actuacions	Recursos totals per a regions més desenvolupades(€)
P2C	OE2.1.	045. Renovació de la eficiència energètica o mesures d'eficiència energètica relatives a infraestructures públiques, projectes de demostració i mesures de suport conformes amb els criteris d'eficiència energètica	8.663.886
		Total (OE2.1)	8.663.886
	OE2.2.	048. Energia renovable: solar	3.609.953
		052. Altres energies renovables (inclosa la geotèrmica)	2.526.967
		053. Sistemes d'energia intel·ligents i emmagatzematge	2.526.967
		Total (OE2.2)	8.663.887
	OE2.4.	058. Mesures d'adaptació al canvi climàtic i prevenció i gestió de riscos relacionats amb el clima: inundacions i esclavissades	2.887.962
		059. Mesures d'adaptació al canvi climàtic [...]: incendis	2.887.962
		060. Mesures d'adaptació al canvi climàtic [...]: altres, per exemple, tempestes i sequeres	2.887.962
		Total (OE2.4)	8.663.886
	OE2.5	062. Provisió d'aigua de consum humà	5.775.924
		064. Gestió d'aigua i conservació de recursos hídrics	2.887.962
		Total (OE2.5)	8.663.886
OE2.6.	067. Gestió de residus domèstics: mesures de prevenció, minimització, separació, reutilització i reciclatge	8.663.886	
	Total (OE2.6)	8.663.886	
OE2.7.	079. Protecció de la naturalesa i la biodiversitat, patrimoni i recursos naturals, infraestructures verdes i blaves	8.663.886	
	Total (OE2.7)	8.663.886	
P5A	OE5.1.	016. Solucions de TIC per a l'Administració, serveis electrònics, aplicacions	50.000.000
		082. Material rodant de transport urbà net	10.000.000
		165. Protecció, desenvolupament i promoció dels actius del turisme públic i els serveis de turisme	30.000.000
		166. Protecció, desenvolupament i promoció del patrimoni cultural i els serveis culturals	30.000.000
		169. Iniciatives de desenvolupament territorial inclosa la preparació d'estratègies territorials	1.294.406
	Total (OE5.1)	121.294.406	
TOTAL (P2C + OE5.1)			173.277.723

Font: IERMB a partir de POPE.

Respecte al POCAT, la programació finalment ha sigut restrictiva per als ens locals d'àrees urbanes –per tant també per l'AMB– ja que s'ha eliminat l'objectiu 5.1 i concentra la major part de la inversió en infraestructures de la Generalitat de Catalunya o en àmbits diferents dels urbans. Per aquesta raó, en aquest informe s'ha apostat per fer una lectura flexible, considerant tots aquells àmbits en els quals l'AMB bé té competències pròpies o bé està desplegant actuacions específiques en el marc del seus plans i programes, pensant en una negociació Generalitat-AMB per a un possible mecanisme similar al conveni del període anterior.

La mirada flexible que hem fet al POCAT ens permet ampliar la mirada a altres tipologia d'actuacions, particularment aquelles vinculades a la prioritat 2: 2.1 (eficiència energètica), 2.2 (energies renovables), 2.4 (canvi climàtic i prevenció del risc de catàstrofes), 2.5 (accés a l'aigua), 2.7 (protecció i conservació de la naturalesa) i 2.8 (mobilitat sostenible, particularment les actuacions vinculades als aparcaments segurs per a bicicletes). Així mateix, alguns projectes de l'AMB poden encaixar en l'objectiu 1.2. (digitalització).

Taula 16. Elegibilitat dels Objectius Específics del POCAT en relació a l'AMB

Objectius	Prioritat	OE	Acces.	Justificació
1. Europa més competitiva i intel·ligent	P1A	OE1.1.	1	Destinatari: sistema recerca; RIS3CAT2030; AAPP compra publica d'innovació
		OE1.2.	2	Destinatari: GENCAT, empreses
		OE1.3.	1	Destinatari: PIMES, Fira de Barcelona
2. Europa més verda	P2A	OE2.1.	2	Destinatari: edificis i equipaments GENCAT
		OE2.2.	2	Destinatari: edificis i equipaments GENCAT
		OE2.4.	2	Infraestructures GENCAT; zones rurals, costaneres, sense àmbit territorial*
		OE2.5.	2	Actuacions Zones rurals i zones de costa
		OE2.7.	2	Actuacions plans sectorials GENCAT
	P2B	OE2.8.	2	Actuació específica: mobilitat urbana: vies ciclistes
4. Europa més social i inclusiva	P4A	OE4.3.	1	Destinatari: parc habitatge GENCAT
		OE4.5.	1	Destinatari: centres de salut
5. Europa més propera als ciutadans	P5A	OE5.2.	1	Destinatari: àrees rurals

Font: IERMB a partir de POCAT.

Aquesta mirada més flexible als objectius i actuacions previstes en el POCAT ens situaria en una "bossa" d'inversió que inclou, per exemple, 69 milions d'euros en infraestructures d'energia solar, 35 milions d'euros per a la gestió de l'aigua i conservació de recursos hídrics, 12,8 milions per a la conservació i protecció de la natura en ciutats o 4 milions en infraestructures per a la bicicleta (veure taules 17 i 18). Les taules s'han elaborat a partir dels quadres dels recursos del programa per enfocament territorial (taula 18) i per tipologia d'intervenció (taula 17) que es pot trobar al POPE per a cada objectiu específic.

Taula 17. Inversió del POCAT per Objectius Específics i actuacions

Prioritat	Objectiu específic	Actuacions	Recursos totals (€)
P1A	OE1.2.	013. Digitalització de PIMES	5.880.000
		016. Solucions de TIC per a l'Administració, serveis electrònics, aplicacions	114.660.000
		017. Solucions de TIC per a l'Administració, serveis electrònics, aplicacions conforme amb els criteris de reducció de les emissions de gas d'efecte hivernacle o d'eficiència energètica	14.700.000
		019. Serveis i aplicacions de sanitat electrònica	11.760.000
		Total (OE1.2)	147.000.000
P2A	OE2.1.	044. Renovació de l'eficiència energètica o mesures d'eficiència energètica relatives a infraestructures públiques, projectes de demostració i mesures de suport	22.063.720
		045. Renovació de la eficiència energètica o mesures d'eficiència energètica relatives a infraestructures públiques, projectes de demostració i mesures de suport conformes amb els criteris d'eficiència energètica	22.964.280
		Total (OE2.1)	45.028.000
	OE2.2.	048. Energia renovable: solar	68.846.580
		052. Altres energies renovables (inclosa la geotèrmica)	695.420
		Total (OE2.2)	69.542.000
	OE2.4	058. Mesures d'adaptació al canvi climàtic i prevenció i gestió de riscos relacionats amb el clima: inundacions i esllavissades de terreny	14.900.000
		059. Mesures d'adaptació al canvi climàtic i prevenció i gestió de riscos relacionats amb el clima: incendis	2.600.000
		060. Mesures d'adaptació al canvi climàtic i prevenció i gestió de riscos relacionats amb el clima: altres, per exemple, tempestes i sequeres	2.500.000
		Total (OE2.4)	20.000.000
	OE2.5.	064. Gestió de l'aigua i conservació dels recursos hídrics (inclosa la gestió de les conques fluvials, mesures específiques d'adaptació al canvi climàtic, reutilització, reducció d'escapaments)	70.000.000
		Total (OE2.5)	70.000.000
OE2.7.	078. Protecció, restauració i ús sostenible dels espais Natura 2000	4.000.000	
	079. Protecció de la naturalesa i la biodiversitat, patrimoni i recursos naturals, infraestructures verdes i blaves	28.000.000	
	Total (OE2.7)	32.000.000	
P2B	OE2.8.	081. Infraestructura de transport urbà net	48.004.460
		082. Material rodant de transport urbà net	28.002.601
		083. Infraestructura per a bicicleta	4.000.372
		Total (OE2.8)	80.007.433
TOTAL			463.577.433

Font: IERMB a partir de POCAT.

Taula 18. Inversió del POCAT per Objectius Específics i enfocament territorial

Prioritat	Objectiu específic	Recursos totals (€)	Dels quals a ciutats, municipis, extraradis (€)	Dels quals a zones costaneres i illes (€)	Dels quals sense enfocament territorial (€)	Altres enfocaments territorials: zones rurals, muntanyoses
P1A	OE1.2	147.000.000	--	--	139.650.000	7.350.000
P2A	OE2.1	45.028.000	45.028.000	--	--	--
	OE2.2	69.542.000	69.542.000	--	--	--
	OE2.4	20.000.000	--	6.000.000	11.000.000	3.000.000
	OE2.5	70.000.000	--	35.000.000	--	35.000.000
	OE2.7	32.000.000	12.800.000	--	--	19.200.000
P2B	OE2.8	80.007.433	80.007.433	--	--	--
TOTAL		463.577.433	207.377.433	41.000.000	150.650.000	64.550.000

Font: IERMB a partir de POCAT.

Finalment, respecte al FSE+ s'han pogut analitzar les vinculacions entre el programa de Catalunya (PCAT+) i plans i programes d'inversió de l'AMB. Així doncs, tant el Pla de suport a polítiques socials municipals (PSPSM) com el Programa de barris poden tenir encaix amb els objectius del PCAT+ especialment amb les prioritats 1 (ocupació); 2 (inclusió social); i 5 (ocupació jove), pendents, en qualsevol cas, de com s'estructurin finalment les convocatòries del programa (veure taules 19 i 20).

Taula 19. Vincles de prioritats i objectius entre del PCAT+ i línies d'actuació de plans metropolitans

Prioritat	Objectiu específic	Principals plans i programes metropolitans		
		Pla suport polítiques socials		Programa barris
		PM dinamització mercat treball	PM foment cohesió social	
P1	ESO4.1	X		X
	ESO4.3		X	
P2	ESO4.8	X		X
	ESO4.12			
P3	ESO4.5			
	ESO4.6			X
P5	ESO4.1	X		X
	ESO4.6	X		X
P6	ESO4.5			
P7	ESO4.12			

Font: elaboració pròpia.

Taula 20. Inversió del PCAT+ per objectius específics i actuacions vinculades a plans metropolitans

Prioritat	Objectiu específic	Actuacions	Recursos totals
P1	ESO4.1.	134. Mesures per millorar l'accés al treball	58.257.390
		137. Suport al treball per compte pròpia i a la creació d'empreses	3.303.406
		152. Mesures per promoure la igualtat d'oportunitat i la participació activa en la societat	15.660.589
	ESO4.3.	142. Mesures per fomentar la participació de les dones i reduir la segregació de gènere en el mercat laboral	685.151
P2	ESO4.8.	136. Ajuda específica per a l'ocupació juvenil i la integració socioeconòmica dels joves	12.158.298
		152. Mesures per promoure la igualtat d'oportunitat i la participació activa en la societat	50.517.726
		153. Vies d'integració i reintegració en el món laboral de les persones desafavorides	23.708.680
		154. mesures per millorar l'accés de grups marginats a l'educació i l'ocupació, i a promoure la seva inclusió social	487.244
		156. Accions específiques destinades a augmentar la participació de nacionals de tercers països al treball	12.158.297
P3	ESO4.6.	149. Suport a l'ensenyament primari i secundari (excloses les infraestructures)	29.624.025
		150. Suport a l'ensenyament terciari (excloses les infraestructures)	38.195.476
P5	ESO4.1.	136. Ajuda específica per a l'ocupació juvenil i la integració socioeconòmica dels joves	52.200.000
		137. Suport al treball per compte pròpia i a la creació d'empreses	26.000.000
	ESO4.6.	136. Ajuda específica per a l'ocupació juvenil i la integració socioeconòmica dels joves	24.000.000
TOTAL			346.956.282

Font: IERMB a partir de PCAT+.

Arrel de l'anàlisi anterior podem proposar vies o estratègies diferenciades per a l'accés de l'AMB a aquests fons:

Estratègia Metropolitana

Respecte al POPE, tenint en compte al requisit que estableix el reglament, **és necessari que l'AMB compti amb una estratègia territorial, agenda urbana** o pla d'acció. Més enllà dels requisits reglamentaris, la disposició d'una estratègia pel que fa a l'accés al finançament ofereix cert beneficis. Primer, permet ampliar la "bossa" de fons del POPE, més enllà del OE5.1, a les actuacions vinculades a la prioritat 2C (Territoris urbans més verds: eficiència energètica, energies renovables, canvi climàtic i prevenció del risc de catàstrofes, economia circular, protecció i conservació de la naturalesa). A més, com preveu el reglament i depenent del model d'implementació que s'apliqui per al POPE, a través de les inversions territorials es podria accedir a programes i fons als quals l'AMB no hi ha accedit tradicionalment, particularment el FSE+.

A l'hora de complir amb els requeriments dels reglament i programes del FEDER, i donada la modalitat "c" d'estratègies territorials seleccionada pel POPE, l'AMB hauria d'avançar prioritàriament en:

- El desenvolupament d'una **estratègia o agenda metropolitana**, bé a través de l'elaboració d'una nova agenda urbana metropolitana (aprofitant el marc de l'AUE) o bé aprofitant/adaptant estratègies existents a l'AMB (p. ex. PDU, DREAM). En qualsevol cas, és adient recordar la previsió de finançament per l'elaboració d'aquestes estratègies per part del FEDER.

Alternativament, l'AMB podria prioritzar un rol de coordinació i suport als ajuntaments metropolitans per accedir als fons dels ajuntaments i alhora garantir la perspectiva metropolitana de les actuacions locals, mitjançant:

- El suport al desenvolupament d'agendes urbanes o plans d'acció locals en els municipis amb perspectiva metropolitana. En aquest cas s'ha de tenir en compte que altres administracions (Diba) ja estan oferint aquest tipus de recurs en l'actualitat.

Negociació conveni i prioritats de finançament

Donades la mirada restrictiva de la inversió en autoritats urbanes del POCAT, i seguint l'experiència del període de programació anterior 2014-2020, la recomanació en aquest àmbit és explorar de nou la via del conveni Generalitat-AMB. No obstant, el primer pas d'aquesta negociació requeriria la inclusió de l'AMB com a possible destinatària directa de les actuacions incloses en les prioritats 2A i 2B, modificant la versió actual del Programa operatiu aprovada per la Comissió Europea el 7 de desembre de 2022. Tanmateix, en aquesta ocasió la negociació pot estar basada en prioritats polítiques compartides, sobre objectius específics i actuacions previstes en la planificació metropolitana vigent, i en base a la potencialitat d'inversió com a mesura de la capacitat i prioritat de l'AMB en cada un d'aquests àmbits.

En aquest sentit, a partir de la revisió i anàlisi dels plans i programes metropolitans i el creuament amb els objectius establerts per al POCAT, les prioritats sobre les quals es poden negociar les inversions metropolitanas del FEDER són en els següents àmbits:

- a) Digitalització (OE1.2)
- b) Eficiència energètica (OE2.1)
- c) Energies renovables (OE2.2)
- d) Adaptació al canvi climàtic i resiliència (OE2.4)
- e) Accés a l'aigua (OE2.5)
- f) Protecció i conservació de la naturalesa (OE2.7)
- g) Mobilitat urbana sostenible, particularment infraestructura de bicicleta (OE2.8)

En la taula 21 identifiquem la relació d'actuacions i mesures previstes en els plans i programes metropolitans vigents i que millor encaixen amb els objectius del POCAT; de tots els plans i programes analitzats els que tenen més connexions amb les prioritats i objectius del POCAT són: PSA, PSG, PECIA, Pla Clima-PMEC i PMMU.

A l'hora d'interpretar la taula, però, és necessari tenir en compte alguns elements. En la lectura respecte a la inversió (que s'ha extret de cada un dels plans i programes) hem de diferenciar, primer, els plans d'inversions (PSA i PSG), que compten amb partides aprovades per al període 21-23 i sobre el supòsit que haurien de tenir continuïtat en el proper mandat. Segon, els plans de caràcter estratègic, que si bé fan càlculs aproximats dels costos de les intervencions són dependents del pressupostos que se'ls hi assignin cada any. En aquest sentit s'ha afegit una columna per diferenciar, els plans d'inversions dels plans estratègics.

L'indicador *potencial de cofinançament* és un indicador de la rellevància i el pes de polítiques i mesures amb continuïtat a l'AMB, no s'ha de llegir com la inversió real pressupostada i assignada per a cada actuació. Amb tot, ens serveix per visualitzar el potencial d'inversió de l'AMB en àmbits on hi ha connexions temàtiques entre les actuals prioritats de l'AMB i les prioritats dels Fons Europeus i, per tant, mostrar la capacitat de maximitzar l'efectivitat dels fons europeus en relació als objectius prioritaris establerts per la Generalitat.

Convocatòries específiques

La Política de Cohesió també es vehicula a través d'un conjunt de convocatòries específiques a les quals l'AMB podria accedir. Primer, en el marc del POPE, com en el període anterior, convocatòries gestionades per part de l'IDAE per a projectes singulars en energies renovables. D'altra banda, en el marc del FSE+, i particularment el programa de Catalunya (PCAT+), poden aparèixer convocatòries amb encaix en algunes línies d'actuació de plans d'inversió metropolitans, com el Pla de suport a polítiques socials i el Programa de barris.

També, la nova Iniciativa Urbana Europea (EUI) és una nova oportunitat per a iniciar i reforçar polítiques innovadores en l'escala metropolitana. L'AMB ja prepara la primera convocatòria (NEB) de la qual ja comptem amb la informació necessària. Així mateix, l'Àrea Internacional i de

Cooperació ha de fer el seguiment de les convocatòries a mesura que vagin sortint. En aquest sentit és necessari anar avançant en la identificació de polítiques i projectes urbans innovadors; l'elaboració d'una estratègia integrada pot ser una oportunitat per identificar aquests projectes i iniciatives innovadores.

Finalment, es mantenen tots aquells programes Interreg als quals pot accedir l'AMB (URBACT IV, POCTEFA, Euro-MED, SUDOE, Europa i NEXT MED) i que en molts dels casos ja compta amb l'experiència com a líder o *partner* en projectes anteriors.

Taula 21. Convergència Objectius Específics POCAT – actuacions i mesures en els plans i programes de l'AMB, potencial d'inversió i període previst

Objectiu POCAT	Pla/Programa AMB	Pla inv.	Actuacions/ mesures	Potencial cofinanç. (M€)	Període
OE2.1.	PSA	X	Rehabilitació d'equipaments i mesures d'eficiència energètica	21	2021-2023
	PECIA		Adequació dels centres de bombament del cycle de l'aigua per a millorar la seva eficiència energètica	2,2	- 2050
	Pla Clima-PMEC		Millores energètiques en edificis públics municipals	15	2021-2023
OE2.2.	PSA	X	Energies renovables	11,2	2021-2023
			Infraestructures per al vehicle elèctric	0,14	2021-2023
	Pla Clima-PMEC		Horts solars metropolitans	8	2021-2023
			Instal·lacions solars fotovoltaïques en cobertes i fotolineres	6,85	2019-2023
			ESE fotovoltaïca en edificis públics municipals	5	- 2050
	Pèrgoles solars fotovoltaïques	3,57	2021-2022		
PMMU		Xarxa metropolitana de punts de recàrrega VBE	1,8	2019-2023	
PECIA		Implantació de sistemes de generació d'energia elèctrica en les reduïdores de pressió dels sistemes del cycle de l'aigua metropolitans	1	- 2050	
OE2.4.	PSA	X	Implantació de refugis climàtics	4	2021-2023
	Pla Clima-PMEC		Mesures de reducció de la vulnerabilitat a la calor	-	- 2050
	PECIA		Ampliació capacitat de regulació dipòsits de xarxes d'abastament per augmentar garantia de subministrament en cas de fallida	91	- 2050
			Augment mallat i control de xarxes d'abastament en baixa	20,4	- 2050
		Increment interconnexió de les xarxes d'abastament	8,6	- 2050	
OE2.5.	PSA	X	Recursos hídrics alternatius	1,1	2021-2023
	PECIA		Millorar tractament per augmentar recurs aprofitable a l'ETAP de Molins	0,5-2,1	- 2050
			Millorar tractament per eliminar excés d'arsènic a l'ETAP de Barberà	0,7-3,5	- 2050
			Augment de la capacitat ETAP Besòs	27	- 2050
			Connexió esgotament de l'aparcament Sant Adrià amb ETAP Besòs	2	- 2050
			Ampliació capacitat punta de l'ERA del Prat	10	- 2050
			Implantació/ampliació xarxes freàtiques municipals	72,5	- 2050
			Nova ETAP Besòs per aprofitament aigua superficial	39	- 2050
Foment de la instal·lació de nous punts de recàrrega estratègics i d'àmbit local als aqüífers (SUDs)	-	- 2050			
OE2.7.	PSA	X	Projectes de renaturalització i contribució a la biodiversitat	14,6	2021-2023
	PSG	X	Espais fluvials, recuperació zones degradades, integració d'infraestructures dins del paisatge, millora connectivitat espais urbans-naturals, i aplicació de SBN	8,2	2021-2023
	PECIA		Millorar la qualitat i garantia de l'abastament a les zones humides del Prat	-	- 2050
OE2.8.	PMMU		Aparcaments segurs per a bicicletes (mesures 9 i 17; 27)	6	2019-2024

Font: elaboració pròpia.

Recomanacions finals

En base a tot el que s'ha observat en l'anàlisi anterior, a continuació presentem en format esquemàtic un recull de les principals conclusions i recomanacions per a l'AMB en l'accés, planificació i gestió dels fons de la Política de Cohesió del període 2021-2027.

- En el període anterior de la Política de Cohesió (2014-2020) l'AMB va ser una administració activa en captar i gestionar fons, tant pel que fa a programes com URBACT, Interreg i, especialment, amb la gestió i impuls de programes metropolitans mitjançant el conveni signat amb la Generalitat de Catalunya. Malgrat això, entre els aprenentatges d'aquella experiència es veu necessari que en el nou període que ara s'inicia es **vinculin els plans d'inversió i estratègics de l'AMB amb la Política de Cohesió per millorar la seva efectivitat i el seu efecte multiplicador per al territori metropolità**. A això se li suma la **necessitat de racionalitzar i optimitzar el finançament** pel fet que en el nou període les regions més desenvolupades només rebran un 40% de cofinançament i que hi ha la possibilitat que s'afegeixin alguns costos no finançables per a la inversió local i metropolitana (si es mantenen els criteris del període anterior a Catalunya, l'IVA no és elegible per al cofinançament).
- La Política de Cohesió, i especialment els FEDER, esdevenen **instruments molt rellevants que permeten invertir en projectes a escala metropolitana i/o projectes intermunicipals**. A més, el fet que l'AMB gestioni fons de la Política de Cohesió és una **oportunitat per a què les inversions arribin a molts ajuntaments metropolitans**, els quals, per la complexitat de la gestió dels fons, no podrien accedir-ho de manera individual.
- El període de programació 2021-2027 posa un èmfasi especial en l'elaboració d'estratègies territorials integrades, particularment en l'àmbit urbà. En el cas dels del POPE també ho recull amb el requisit de **desenvolupar estratègies territorials (sota el marc de l'AUE) integrades per l'accés als objectius específics de desenvolupament urbà (OE5.1) i els objectius vinculats a la prioritat territoris urbans més verds (2C)**.
- Una **manera de treballar altament sectorialitzada i segmentada és una barrera cada vegada més gran a l'hora d'abordar fenòmens urbans i problemes socials complexos**, i en aquest cas, no tenir una estratègia integrada pot afectar l'accés als fons de la Política de Cohesió.
- Així doncs, en aquest període és necessari **definir una estratègia territorial integrada** per l'accés als fons de la Política de Cohesió, i particularment per l'accés als FEDER. Una estratègia metropolitana integrada ha de servir, en termes generals, **per millorar la planificació, coordinació i eficàcia de les polítiques metropolitanes**. Alhora pot ser el **full de ruta de l'actuació del govern metropolità en el mandat 2023-2027, alineant-se i amb el suport de la Política de Cohesió 2021-2027**.
- A més, **una estratègia metropolitana representa una oportunitat per maximitzar les actuacions finançables en el marc del POPE** –sumant fons destinats a transició verda (2C) als de desenvolupament urbà (5.1)– i una **oportunitat per ampliar i reforçar polítiques socials metropolitanes**: connectant altres fons i programes europeus (FSE+), amb una gestió integrada, i vinculant els objectius i actuacions d'altres plans i programes metropolitans (polítiques socials, programa de barris...).
- Respecte a l'elaboració d'estratègies integrades **l'AMB hauria d'avançar prioritàriament en l'elaboració d'una estratègia o agenda metropolitana** –bé a través de l'elaboració

d'una nova agenda, bé aprofitant o adaptant estratègies existents (p. ex. Pla Director Urbanístic Metropolità, Estratègia DREAM). L'agenda metropolitana haurà de tenir en compte els objectius i mesures previstes en la planificació vigent (mobilitat urbana sostenible, transició ecològica, energètica i adaptació, foment de la cohesió social i la convivència, connectivitat i cohesió de l'espai metropolità, millora de l'entorn natural i de les infraestructures verdes i blaves, gestió de l'aigua i reducció del dèficit hídric, ocupació i mercat de treball, cohesió social i millora de barris...). A més, tal com preveu la reglamentació i programació vigent, **l'elaboració d'aquesta estratègia pot comptar amb co-finançament FEDER.**

- En el marc del POCAT és convenient **reeditar l'acord Generalitat-AMB** del període 2014-2021 o instruments per identificar i prioritzar que algunes de les inversions previstes en el POCAT es dirigeixin en l'entorn metropolità, siguin gestionades per l'AMB o la Generalitat.
- Malgrat que la versió actual del POCAT limita de manera significativa l'accés dels ens locals urbans a aquests fons, els objectius i prioritats d'inversió identificats tenen àmbits de coincidència importants amb les actuacions prioritàries i les inversions dels plans i programes metropolitans. Així **l'AMB esdevé un actor inversor de primer ordre amb potencial de maximitzar els efectes dels fons europeus.** En particular, els àmbits de major coincidència entre el POCAT i els plans metropolitans els trobem en els següents àmbits:
 - Digitalització (OE1.2)
 - Eficiència energètica i energies renovables (OE2.1 i OE2.2)
 - Adaptació al canvi climàtic i resiliència (OE2.4)
 - Accés a l'aigua (OE2.5)
 - Protecció i conservació de la natura (OE2.7)
 - Mobilitat urbana sostenible, particularment infraestructures per a la bicicleta (OE2.8)
- Respecte al FSE+, a l'espera d'informació específica dels programes pluriregionals (ocupació, formació professional i educació; ocupació jove; inclusió i lluita contra la pobresa i la pobresa infantil; privació material), l'AMB pot explorar l'accés als fons bé en les **convocatòries del programa de Catalunya (PCAT+) per a línies d'actuació de plans metropolitans** com el Programa de barris o el Pla de suport a les polítiques socials municipals, o bé buscant la **integració dels fons i la gestió del FSE+ amb el FEDER a través de l'estratègia metropolitana integrada**, com preveu la reglamentació del període de programació vigent.
- La **Iniciativa Urbana Europea (EUI)**, respecte al període anterior, es presenta com una nova **oportunitat per a l'AMB per iniciar i reforçar polítiques innovadores**, tant en l'escala metropolitana com donant suport a iniciatives de caràcter intermunicipal. Alhora, el nou marc de programació obre l'oportunitat per **reforçar l'intercanvi i transferència de projectes innovadors en xarxes de ciutats** a través dels mecanismes de connexió i complementarietat EUI-URBACT IV.
- Finalment, respecte als **programes Interreg**, es mantenen tots aquells als quals pot accedir l'AMB (URBACT IV, POCTEFA, Euro-MED, SUDOE, Europa i NEXT MED). La participació de l'AMB, com a líder o com a soci, demana **proactivitat en la identificació de projectes que prioritzin polítiques avançades o bé innovadores de l'AMB amb l'objectiu de reforçar-les a través de l'intercanvi i cooperació.** La mirada integrada i la connexió entre programes és un factor clau a l'hora de maximitzar els efectes dels programes en el conjunt de les polítiques metropolitanes.

**Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de
Barcelona**

Universitat Autònoma de Barcelona (Campus de Bellaterra)

Plaça del Coneixement, edifici MRA, planta 2

08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès)

iermb@uab.cat